కవితా సంస్థానము

(విమర్శలు)

రచయిత:

వేదాంతకవి

అను

వేదాంతం వేంకట సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి

ద్వితీయ ముద్రణ.

పుస్తకాలకి

మారుతి రామా అండ్ కో.,

బెజవాడ.

మూల్యం
రు. 2-0-0

సునిశిత విమర్శనా ప్రపంచ
ప్ర భా త ము న కు
విశాల విశ్వవాణీ మనోరధ
సా ర ధు లై న
సమస్త సాహిత్య సామ్రాట్లు
క వి తా వ స్తు వు గు ర్తి స్తూ
ఈ గ్రంధాన్ని
శ్రద్ధతో తిరగేయండి.

వేదాంతకవి.

శ్రీ మత్పరదేవతాయై నమః.

కింకవీంద్ర ఘటాపంచానన, శతావధాని

శ్రీ చెళ్లపిళ్ల వేంకటశాస్త్రి గారి

తొలి పలుకు.

కవితాసంస్థానం అనే యీ క్రొత్తరకం కావ్యాన్ని,
కబ్బాన్నీ రచించిన
వేదాంతకవి నా శిష్యుఁడు.

ఇతని రచనా ధోరణి చాలా అపూర్వంగా వుంటుంది. ఇతని పుస్తకాలు తెనుఁగుతల్లి, కష్టకాలం, గడుగ్గాయి, కెరటాలు, దండయాత్ర, భగవన్మతభాష్యం, వగయిరాలు ఈ తెలుఁగు దేశంలో చాలా వ్యాప్తి కలిగివున్నై. పద్యాలు వ్రాయడంలో ఇతఁడు పూర్వ కవుల మాదిరి గ్రాంథిక భాషలోనే వ్రాస్తాఁడు

కాని - వచనం వ్రాసేటప్పుడు, వ్యావహారికంగా కలం నడుపుతాఁడు. ఆ నడపడంలో ఏదో ఇదమిత్థం అని నిర్ణయించడానికి వీలులేని శైలిలో నడుస్తుంది. అది చాలా అప్రూహపంగా వుంటుంది. ప్రతివారూ చదివితీరాలిసిందే!

ఈ కవితాసంస్థాన గ్రంథాన్ని, ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయంవారు పాఠ్యగ్రంథంగా ఆమోదించటం చాలా అవసరం. లోగడ వ్యావహారిక భాషా పుస్తకాలు పాఠ్యగ్రంథాలుగా ఆమోదించబడ్డట్టు "నారాయణ రావు" లోనైన గ్రంథాలు కనపడుతున్నై.

ఈ కవితాసంస్థాన గ్రంథపఠనవలన విద్యార్థులకు విమర్శనా శక్తి వస్తుందని నాకు తోఁచింది. పెద్ద క్లాసుల్లో వాళ్లకి కేవలం

గ్రాంథికభాషా పుస్తకాలే కాకుండా యీ మాదిరి విమర్శకత్వాన్ని అలవరుస్తున్న పుస్తకాలు పెట్టడం చాలా ముదావహం. ముఖ్యంగా పెద్దతరగతులకి ఇటువంటి విమర్శనా శక్తి పట్టుపడటం కావాలి

ఈ వేదాంతకవి ఇతరులను విమర్శించటంలో చాలా నిర్మొగమాటంగా ప్రవర్తిస్తాడు. ఆరీతి చూస్తే "గురువూనై, దేవూనై" అన్నట్టు పైకైతే తోస్తుంది గాని మిక్కిలి గురుభక్తుఁడు.

ఇతని వంశం పండిత వంశం. ఇతనికి భాషలో ఎంత పాండిత్యం వున్నదీ లేనిదీ తెలుసుకోవాలంటే. ఇతని పద్యకవిత్వం లో దొర్లే దీర్ఘ సమాసాలూ, దుష్కర ప్రాసలూ, తెల్పుతై.

ఇతఁడు కవినీ, పండితుణ్ణి విడదీయాలంటాఁడు. కవికి కల్పనా శక్తి భావనాశక్తి వుంటే చాలును. పాండిత్యం లేక పోయినా సరే, అంటాఁడు. అంటే: ఇతఁడు చేస్తున్న అల్లరిలో అర్థం ఏమిటంటే ప్రజలు కవుల్ని, పండితుల్ని విడదీసి - పిలుస్తున్నట్లు. రసికులూ - విమర్శకులూ - అయినవాళ్లు కవుల్లోవున్న కవిత్వాన్ని, పండితుల్లో వున్న సాహిత్యాన్ని విడదీయమంటాఁడు. ఇది ఇప్పటి యువక కవులలో బహుమంది సమ్మతిస్తారు. ఈ అభిప్రాయంకూడా సమంజసమైనదే

"పలువు రాడుమాట పాటియై ధరఁ జెల్లు"

కనక యీ మాట భావిలోకం ఆదరిస్తుందనే అనుకోవాలి. ఆమరచనలోగూడా వీఁడు ఘట్టుఁడు. ఆ రచనలోగూడా దీర్ఘసమా సాలు దొర్లించటం ప్రత్యక్షంగా చూచి నేనాశ్చర్య పడ్డాను.

" స్వీకృత బ్రహ్మ పురందరుడు" గా వర్ణించటంచూచి కొంచెం రీతిన్ని పిచ్చివాడుగా భావిస్తారు. కాని అలా భావించే వారే పిచ్చివాళ్లని నేననుకొంటాను. ఇతడు అడిదం సూరకవిమాదిరి తన జీవితానికి తన కవిత్వం మీదే ఆధార పడతాడు.

గరిసెల రాశిగాని యొక గంపెడె
రుంగను మన్నెదేశముల్
తిరిగి సమస్త వస్తువులు దెచ్చి
భుజింతును సర్వ కాలముం
గురిచిర సత్కవిత్వనిధి సూరక
పిండ్రున కేలఁ గల్గె, కం
చరియును రేగ, మేక మెడచన్నుల
పోలిక రెండు గ్రామముల్.

(అడిదం సూరకవిది)

తత్ - తథాస్తామ్——

ఈ విశ్వనాథ కవితా రసాభిమానులు కొందరు పెద్దగా గౌరవింప దలఁచి ప్రయత్నిస్తూవున్నను. ఇతఁడేదో, పెద్ద కోర్కెను పెట్టుకొని, అది నెరవేరే వరకున్నా, ఆ సన్మానాన్ని పొందేది లేదని అంటూవున్నట్లు కొంతమంది పెద్దలవల్ల వినవచ్చింది. ఆకోరిక స్వరూపం దానియంతట అదే పైకివచ్చినపుడు తెలుస్తుంది. గనుక యిక్కడ వివరించేది లేదు. అందాక ఏమిటో తెలియదు. ఇది స్వార్థం మట్టుకుకాదు,

" నహి కస్తూరి కామోద శ్శపథేన, నివార్యతే.

ఈ వేదాంతకవికి చిన్ననాడు బాల్యమిత్రులైన వారున్నూ, లోకానికి విద్వద్భక్తు లయినవారున్నూ, కళాప్రపంచానికి పరిచయమైనవారున్నూ కవులనూ - గాయకులనూ - భగవద్భక్తులనూ - సన్మానించడమందు చాలా కుతూహలమైన వారున్నూ అయిన శ్రీ నూరుద్దీనుసాహేబుగారికి ప్రేమపూర్వకంగా ఈ కవితాసంస్థాన కావ్యాన్ని కృతి యిచ్చివున్నాఁడు ఆ యీ కృతిభర్త యోగ్యతను, ఇతనివల్లనే కాక నేను మరికొందరివల్లకూడా వినడమే కాకుండా, స్వయంగాకూడా చూచియున్నాను.

నేను ఏదో పనిమీదవచ్చి యీ బెజవాడలోనుండగా రెండుసార్లు నన్ను బలవంతంగా ఆహ్వానించి మహాసభలో, విలువగల శాలువలు - చక్కని వెండిపాత్రలు - ఇచ్చి సత్కరించటం అప్పటి సభ్యులందరూ చూచే వున్నారు.

ఇదే గాక కొన్నిసంవత్సరాలకు పూర్వం జగత్ప్రసిద్ధు లయిన శ్రీ నోరి సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రులవారినీ - గొప్పగా సన్మానించినట్లు విన్నాను ఇటీవల ఈ సంవత్సరమే గాయక సార్వభౌము లైన శ్రీ పారుపల్లి రామకృష్ణయ్యపంతులుగారిని గొప్పగా నూరాప్లితో సమ్మానించి నట్లు విన్నాను. కనక యీయన చాలా విధములచేత కబీరువంటి వాడని నాకు తోచింది.

అద్దంకి గంగాధరకవి చాలాకాలంక్రిందట "తపతీ సంవరణం" మహమ్మదీయ ప్రభువునకు అంకితం చేసినట్టు తెలుస్తుంది. ఇంకా పొన్నెలగంటి తెలగనార్యుఁ డన్లే 'యయాతి చరిత్రను' మహమ్మదీయ ప్రభువునకు అంకితం చేసినట్టు తెలుస్తుంది.

మళ్లా ఇన్నాళ్ళకు అంతప్రభువులు కాకపోయినా ఈసంపన్న గృహస్థుఁ డయిన నూరుద్దీను సాహేబుగారు ఈ తెలుఁగు పుస్తకాన్ని కృతిపొందడం ముదావహంగా కనబడుతూ ఉంది.

ఇఁక ముందు కలగఁ బోయే హిందూ మహమ్మదీయమైత్రికి ఇది మార్గదర్శకంగా వుండడం చేత యీ తొలిపలుకు వ్రాశాను.

ఇంకోటి : ఈకృతిభర్తకు దేవీ నవరాత్రు లంటేకూడా చాలా ప్రీతి అవిన్నీ యాచించిన యాచకులను వృధాపంపడనీన్ని విన్నాను. మతవైషమ్యం లేకుండా తనమతంలోనే తా నుండి తనమతస్థులనూ ఇతర మతస్థులనూ, ఇతర మతస్థుల కళలను, సన్మానించే ఈ కృతి భర్తను ఆశీర్వదించటంకన్న ఏం కావాలిసి వుంటుంది? '' ప్రియం నః : ప్రియం నః. '' మంచిపనులు, అనగా భగవతీ స్వరూప మగు విద్యను పెంపొందించే పండితులనూ - కవులనూ - కళారాధకులనూ - నాట్యకళావిశారదులనూ - ఇంకా ఇతర బీదలనూ ఆరాధించే పుణ్య పురుషులను అభినందించడం - ప్రోత్సహించడమేకనక అట్టి పుణ్యంలో భాగస్వాములయ్యే వారికి ఇదొక సూక్ష్మోపాయం.

'' కర్తా కారయితా చైవ — — —
చత్వార స్సమ భాగినః. ''

అంచేత ఈ నూరుద్దీనును నేను మనః పూర్వకంగా అభినందించి నా శిష్యుఁడయిన వేదాంతకవినీ - ఇతనినీ దీవిస్తాను. దేవతలు తథాస్తు అని తోడ్పడుదురు గాక !

ఆశీస్సు

ఇతఁడు మహమ్మదీయుఁడు మదీయుల
శిష్యుల నాదరంబుమైఁ
గృతమతి "నూరుదీను" ధనమిచ్చి బహూకృతులం
బొనర్చి, అ
ర్చితు ననుఁ జేసె నేదొ మిష పేలుపులుం రజ
తంపుఁ బాత్ర లం
చితము లొసంగి; యీతనికిఁ జేకురుగాక
శుభంబు లన్నియున్.

కం. "నూరుద్దీనుకుఁ," గవితా
వీరుఁడు "వేదాంతకవికి" విపులాయుశ్శ్రీ
గౌరవ సత్పుత్ర ప్రా
గ్భారమ్ములరాకుఁ గాక భగవంతు కృపన్,

మ. కవివేదాంత కులీనుఁ డీతని గుణగ్రామంబు గుర్తించి, క్రొ
చ్చవులూరన్ దన కట్టినట్టి కవితా సంస్థాన మన్కావ్య మా
రవి తారంబుగఁ బేరు నిల్ప ముదమారం బిల్చి, తా నిచ్చెనీ
కవి కీ కావ్యము గొన్న సఖ్యునకు నేఁ గల్పించెదన్ దీవనల్.

చ. సిరులకుఁ దావలంబగుచుఁ జెల్వగు దుర్గప్రసాద మిక్కవీ
శ్వరసఖు నుత్తమోత్తముని సత్కవిభక్తుఁ బ్రసాదరావు నా
దరమునఁ బ్రోచుఁగాక, సతతంబును గంటికి రెప్ప పోల్కి, నీ
యిరువుర సఖ్య మిక్కరణినే యలరారుత మెల్లకాలమున్.

(ఈ S. దుర్గాప్రసాదరావు వేదాంతకవికి ప్రాణసఖుఁడు.)

స్వస్తి.

గవర్నరుపేట,
బెజవాడ.
ది 4—9—44.

చెళ్లపిళ్ల వేంకటశాస్త్రి.
శతావధాని.
క్షీరసాగరం బిల్డింగ్సు.

మ్రొక్కుబడి

వెయ్యి పడగలు విప్పెడి దయ్యమునకు
క్రోతిమూకతో గొరగెడి కొంటెవారకు
మునుపు నేను బాకీపడ్డ మ్రొక్కుబడిని
నేఁడు చెల్లించుచున్నాను చూడుఁడయ్య!

★ ★ ★

ఈ వొంటిబిడ్డ యేకసిని యింత దుమారము
లేపి, పెద్ద వ
స్త్రాదుల పుష్టి కల్గి కవితావని నెల్ల
జయింపఁ గల్గెనో
మోదముతోఁ గనుంగొనెడి ముఖ్యుఁడు
తేలిన వాని నీడలో
నా చివనాల చేను భువనాలకుఁ బంచెద
ఓ గురూత్తమా॥

వేదాంతకవి.

కవితా సంస్థానానికి జే!

తెనుగు పంజా దెబ్బకు లెఖ్ఖకు ఒక్క నోబెల్ ప్రైజన్నా (Noble Prize) గింగిరాల్తిరిగి పడలేదని కవితా సంస్థానానికే తెలుసు. బహుశా తెనుగు పంజాకు, బెంగాలి, ఫ్రెంచి, జర్మన్, రషియన్, ఇంగ్లీషు వగైరా పంజాలకు వలె తగినంత పదను లేదేమో. పదను లేంది పంజా ఎట్లా అవుతుంది? అసలు పంజాలే లేని తెనుగు మృగాల్ని వేటాడ్డం వేదాంత కవి హోదాకు నష్టాను భంగమేమో! వేదాంతానికి పంజాలున్న వారి మీదకే దండెత్తితే బాగుంటుందేమో!

తెనాలి,
1 – 11 – 43,

సాహితీ చరణచారణచక్రవర్తి.

శ్రీ వుయ్యూరు జమీందారుగారి ఆశీస్సు

శ్రీ శ్రీ శ్రీ వేదాంతకవిగారికి.

మీచే పంపిన కవితాసంస్థాన కరపత్రములు చేరినవి. ప్రతివారము తప్పకుండా పంపవలెనని నా కోరిక. మీకరపత్రము లెంతయో ఆహ్లాదము కలిగించుచున్నవి. మీ ఉద్యమము జయము పొందగలదని నమ్ముచున్నాను.

నూజివీడు,
15—10—43.

ఇట్లు,
రంగయ్యప్పారావు.

పర్వారు

చిగురు మాఁమిడి గున్న చిన్ని కమ్మని పాట
దిక్కుల కెగదన్ని దించె ముగ్గు
సెలయేటి యొయ్యారి యొలికించు నునుసిగ్గు
వినువీధి కెక్కి చూపించె మిగ్గు
చికిలి నవ్వుల పువ్వు చెఱిగించు ఘుమఘుమ
ప్రియము లోఁబడి పల్కరించె ముసగ్గు
కాపు వట్టిన కొమ్మ తేపిపుట్టు రసమ్ము
గిట్టుబాటుగ నిచ్చి పట్టమిగ్గు

ఇంత సర్వ సౌఖ్యరసాల హేమ హర్మ్య
రత్న డోలికా సుకుమార ప్రభువులైన
తెనుఁగు దొరలార! నేఁడు మీ దివ్య సవ్య
దర్శనము గాదె! భాగ్య నిదర్శనమ్ము ॥

కృతిపతి,
శ్రీ నూరుద్దీన్ సాహెబ్ గారు.

౨

నూరుద్దీను సఖా! మహాకవివరేణ్యుల్

గుండె లెవ్వాని గం

భీరధ్యానము, జేసి ప్రొద్దులయి, దేవీ

దివ్య గంగానదీ.

ధారాపాతములైనవో కనవె! నీ

దర్బారులోఁ దిగ్గి త

చ్ఛారాగ్రేసర చక్రవర్తి దయ మోజుఁ

దీర్ప రప్పించుమీ॥

3

అతఁడే. ఖరాతఁడు చిన్ననాఁటి చెలికాఁడై

నీకు నీ చూపులో

హితుఁడై నిల్చిన కోటి నాగులకు; బ్రాహ్మ్య

ప్రాజ్య సామ్రాజ్య భూ

మీశుఁడై నెచ్చెలి! మీ నిరంకుశ కళా

జీమూత సంఘాత మా

రుత మేమాత్రము సోకి, నిమ్నులను వైరుల్

పైన గుప్పించెరా॥

౮

సాహసలక్ష్మి నీ పసిఁడి శాలకు
దాసిగ నుండబట్టె న
న్నాహవము లెన్నియో కదలె నాఁడును
నేఁడును సర్వకార్య స
మ్మోహనమూర్తి నీ కడకు; మూపున
బర్వ్య మతెంత యున్నదో
యీ హరిణాక్షి వంక మనసిచ్చి
కనుంగాన పిచ్చిపుట్టునే?॥

౯

వంచెడి వాఁడు లేఁడిల సవాలని
మీసముఁ ద్రిప్పి లేచి క
వ్వించిన వాని కత్తి వొఱిపించెడి
వాని కుమార్తె, యింత గ
ర్వించెడి నీ ప్రభుత్వ పృథివీస్థలి
కెట్లరుదెంచెనో నిదా
నించుము నూరుదీనుద్ధార! నిక్కము
నిల్కడ మీఁదఁ దేలెడిన్॥

౬

సమా కుల పౌరుషమ్ము విని మా కీక
దాసులు గండటన్న, మై
నాకుని జూచి వంగునటె నవ్య
యుగోదయ దివ్య వజ్రి? నీ
నాకుల పుష్టితోఁ గులకకయ్యా!
పకాపక; నూరుదీను! ము
ల్లోకము మెచ్చు నా సుమతలోదరి
ముచ్చట ముందు నిల్వుమీ॥

౭

ఎవండో గండికి మీసమున్న మగవాఁడీ
పెద్ద దర్బారులో
సనితా ఖడ్గము దీసి వాని పయి బూకక
వచ్చె నా బిడ్డ; ము
క్షన తారాలను గాశికావడిలో
విన్యాసమ్ముగా జూపు వా
రిన లేక బూర్వుల నెత్తి మొత్తుకొను వారిక
గాంచి లెక్కించదే॥

౮

ఈ రాజ్యమ్మొ మహాన్నడో గెలిచి నేడే
మూండు లోకాలలో
వీరాగ్రేసరు లైనవారి కవితా
భేరీ ధ్వనుల్ శేసగా
ఔరా! క్షత్రియజాతి మాదనిన రాజ్యం
బిత్తురే? మెత్తురే?
నూరుద్దీను సఖా! స్వయంవర సభా
న్యాయత్వముల్ దెత్తువా?॥

౯

పోనీ; అంధ్రకబీర! నీ మృదువచో
మోహాస్త్రముల్ జేసి, గా
న్యాయత్వంబును దీసి, దేశముల హింపు
ముస్లిముల్ సఖ్యమున్
గానాలాపన జేయు తారకము
కన్నాకై ప్రసాదించుమీ
నీ నెచ్చంబున కిచ్చగించు నీకు నా
నీలాలు పారాణివై॥

౧౦

నగరీరాజ మనోహరుం డొకఁడు
నానా లోక లావణ్య కా
న్య గురుత్వమ్మును, కళా ప్రభుత్వమును నా
వ్రజాంగిలోఁ జూచి; యీ
మృగమత్తేభ వరాహ ఘోషలు ప్రతిక్ష
మించంగ బూఁజించి, జో
రుగ దింపించెను బుష్పవృష్టి నిఁక
నూరుద్దీను నీ దేవిడీక॥

౧౧

జో సెవఁడో కనుంగొని యశోధనుల్తై
చనుడంచు నెంతయో
వేఁడితి గాని; యీ బరువు వేయుట
యేమిటికి నీ బలాలు నాఁ
వాడకు దించి నట్లయిన పర్యంక
నిల్చునె నాకు నీవు మ
న్నిడవు నూరుదీను! మఱి నే నిల
నల్గురి వేఫువాఁడ నిఁక॥

౧౨

దోబూచుల్ బుసగొట్టు పట్టణములో
దుర్గా ప్రసాదమ్ముచే
నా బిడ్డగా గని పెంచికొంటి కవితా
నారీ కిరీటమ్ముగా
ఏ బాలింక నవాబు చంక గలండో
యీనాఁడు తేలాలి; వి–
రో బగ్గీలు తయారు చేసిరట
నూరుద్దీనా! మాం కేమిటా॥

౧౩

చిఱునవ్వు కిరణాలు విరజిమ్మ నా చిట్టి
నీ మెలిగుమ్మాల కేమి యిడునో
తియ్యని రాగాలు తీసినా చిన్నారి
నీ పైడి మేడ కే నిగ్గు లిడునో
ఒలికెడి ముద్దు మాటలు గట్టి నా పట్టి
నీ పూలతోట కే కాపు లిడునో
కొమరైన గారాల కూచియై నాతల్లి
నీ చెట్టునీడ కే బూచు లిడునో

నీ ప్రసన్నల్ల రాజీవ మాణిక్య మాలి
కా మయూఖ రేఖాంజలి నోము పంట
పండుటకు నా కిశోరి సంబ్రాలు వడెను
జయము నీకు! ఆంధ్రకబీర చక్రవర్తి॥

౧౭

ఇదిగో! మానము ద్రిప్పి రోసమున కే
యింద్రుండు గుండెల్ బదా
బదలై యాతని కత్తికింత పదునుక్
బట్టించి యీ రాజ్య సం
పద నెట్లోడెనో నేడు చూపితిని నీ
పట్టాభిషేకమ్ములో
అది గుర్తింపుచు నూరుదీను దొర!
అష్టైశ్వర్య మార్జింపుమీ॥

౧౫

కలమా! నీవును, నేను, నాలలన ఏ
కావ్యేందిరన్ ముద్దు మూ
టలు గట్టించి, మఱెంత కాలమును నెట్టన్
గల్గినామో; మహా
ప్రళయం బిచ్చటఁ బ్రొద్దుఁ బుచ్చు కొటులో
ప్రాణాల కింకన్, నవా
బుల కెందున్నను లోటు లేదని జవాబున్
చెప్పి యొప్పించుమీ॥

౧౬

నా వరహాల మూటవయి నా నగిషీ
రతనాల పేటవై
యీ నడగాడ్పులోఁ బడి మఱెంతటి
దేవిడి కేగుచుంటివో
నీవు నవాబు రాణివి, గణింపవు
మమ్మిఁక తల్లిరో! చిరం
జీవులుగా సుఖింపుడు, కుచేలుఁడు
వచ్చిన పల్కరింపుడీ॥

మగవాఁడు.

దేవీ వరప్రసాద మహిమవల్ల మహాకావ్యాలు, మహానాటకాలు, మహాప్రపంచానుభవాలు రచించి తన దిగువనున్న వారందరి జీవనోపాధికీ దగ్గ దివ్యజీవ కవితా వసుంధర సృష్టించాడు.

ఈ మహాకవిని మొట్టమొదట తెలుసుకోలేక తృణీకరించి తిరస్కరించి చిట్టచివరకి పద్యాలబత్తులంతా దాసానుదాసులై వూరేగించారు. ఇతడు సౌందర్యోపాసకుడు. నిరంకుశ కవితాప్రపంచ మార్తాండుడు.

ఇతని విచక్షణాశక్తి అతిసున్నితమై ప్రకృతివిషయ రహస్యాన్ని సూక్ష్మంగా గ్రహించి చూపెట్టగలదు. అన్యులవద్ద ఇటువంటి అనుపమాన ప్రతిభా ప్రభావము శతాంశముకూడా కనిపించదు!

ఎల్లవేళలా తన నయన వీథులలో మనోహర వసుంధరా లతాతన్వీ కులికి కులికి వినూత్న నవరత్న వినిర్మల ప్రేమ సౌధ శిఖరాగ్రమునకు ఎగబ్రాకి గర్వించుచుండును.

ఇంతసుకుమార నిరంకుశ కవితాసామ్రాజ్య చక్రవర్తి వినూత్న విభూషితాంగియైన మనోహర మహామహిళాలలామ నోముపంటల్ని మహాకావ్య నాటకారామ శృంగార సీమలలో పండించి రసికజన సార్వభౌములైన వసంతులనుసంతోషస్వాంతులనుజేసి దిగంతకీర్తిజ్యోత్స్నల్ని వెలిగించి స్వయంప్రకాశమాన సహస్రాంశుడై సమస్త కళాప్రపంచ సహస్రాక్షుడై త్రిలోకైక దివ్యనవ్యకవితా సౌందర్యలక్ష్మిని ఏలి జగజ్జనని కడుపు చల్లగా పండించాడు.

ఇటువంటి అప్రతిహత కావ్యకళా ప్రతిభావంతుడై అనర్గళ జీవకవితా ప్రవాహాలను పొంగులు పొంగించి అమృతభావతరంగాల్ని మిన్ను ముట్టించి త్రిభువనైక పూజ్యులైన దేవతలను పరవశత్వమును పొందించి శృంగార నందనవనాన్ని పుష్పఫలభరిత శోభాయమానంగా విలసిల్లజేసి విఖ్యాత వ్యాఖ్యాత కళాప్రపంచ పాకశాసనుడై నిరంకుశ కవితాపరమేశ్వరుడై ప్రకాశించాడు.

ఈ మగవానిని మరిపించగల అపూర్వ దివ్య నవ్య కవితాసుధారస మహాసముద్ర తరంగాల్ని లేపి నానాకావ్య కళానావికుల్ని తల్లడిల్ల జేస్తా.

సోపానం 1

బుద్ధిని ప్రధానగురుస్థాన మందుంచి ధర్మభిక్షుని, భాషాభిక్షుని పెడుతున్న మహావిద్వాంసుల్నందర్నీ విశ్వసించి వాళ్ళకి నానాసంఘాల రైలుపెట్టెల్ని తగిలించి నడిపించే వాడు కవి.

వారివారి గమ్యస్థానాలు గుర్తించి దింపించటం కవిచేతిలో పని. నడుంకట్టి, చెట్టాపట్టాలుపట్టి, సహనం పట్టి మహాభారం మోయటం పండితుల పని.

సమస్తకార్య ఘటనాఘటిమ పట్టించుకునే ప్రజలు ప్రయాణీకులు. టిక్కెట్టిచ్చేవాడే భగవంతుడు.

ప్రపంచంలోకెల్లా పెద్దమెజార్టీ సంపాదించిన భగవన్మతాన్ని నమ్మినట్లయితే ఈ బళ్లెవి గాడితప్పవు. (Universal Idea యూనివర్సల్ ఐడియాని పట్టుకుంటే.

నడుస్తున్నవాడు మానవుడు.

ముందుముందు సమాధానాల్ని ఇవ్వడానికి సవ్వాలబత్తాలైన సమస్త సాహిత్య బలిచక్రవర్తులంతా సర్వ సన్నాహాలతో సిద్ధంకండి.

పీడ్నిమాచి లోలోన వచ్చిని బలవంతపెడుతున్న మీలోగల శుక్రాచార్యులవారి మాట పెడచెవిని పెట్టండి. మీ ప్రతిజ్ఞాపరిపాలన కొనసాగించుకోవడానికి మీ బిరుదులు నిలబెట్టుకోవడానికి చాసమివ్వండి. ధన్యులు కండి.

సోపానం 2

విచిత్రానాదృష్టిగల విద్వాంసుడు రసికజన మనోభిరాముడైనప్పుడే కవితావస్తువేదో గుర్తుపడతాడు. అంతేకాని అవలీలగా అందరికీ అందుబాటులో కొచ్చేది కాదు కవితావస్తువు. అందరి కందుబాట్లో వుండేవాళ్లు పద్యాలబత్తులు.

సాధకబాధకాలతో సాహిత్యాన్ని గుర్తించినట్లు కవితావస్తువును గుర్తించలేరు. పుస్తకాల్లో చెప్పిన దినుసులన్నిసంపాదించి సమస్తమైన ఔషధాలుతయారు చేసినంతమాత్రాన వైద్యంగాదు. సేద్య మవుతుంది. రోగాన్ని కనిపెడితేనే వైద్యుడైనట్లు కవితావస్తువును

గుర్తించినప్పుడే కవికుల చక్రవర్తి అవుతాడు. అయితే కవితావస్తువును గుర్తించలేని పుణ్యాత్ముడు ఎంతసరుకు చూపిస్తే ఏం ప్రయోజనం?

ఇప్పటిదాకా భాషాభిమానులు భాషాపోషకులు కనిపిస్తున్నారుగాని, కవితాభిమానులు కవితాపోషకులు కనిపించటం లేదు. ఎందుచేతనంటే, యేది కవితా వస్తువో వింటానికి నిజమైన నిష్కాపట్యమైన రసికజన సార్వభౌముడింతవరకూ దిగలేదు.

ఈ కనిపిస్తున్న మహావిద్వాంసులకు, విమర్శకులకు తమతమ చేతుల్లో వచ్చిపడుతున్న పుస్తకాల్లోది కవితావస్తువు కాదని కానరాని అసంతృప్తి లోలోన వేధిస్తూ వుంటున్నది గాని, పైకి ముట్టుకుని విప్పి చెప్పకుండా తమ తండ్రి, తాత, ముత్తాతల గౌరవం కాపాడుకొంటున్నారు.

అదివరకు దాకా మహాకవియనీ,కవిసార్వభౌముడనీ, యేజంట్ల సహాయంతో, పత్రికాసంపాదకుల పెద్ద అండతో, చాటించుకునివూరేగుతున్న తన పెద్దవాళ్ళందర్నీ తిరస్కరించి, కాదని, తిరగబడితే పూర్వంనుంచి

భద్రంగానడుస్తున్న వంశప్రతిష్ఠ పటాపంచలై యేటేటా వచ్చితడుతున్న వారితాలూకు వార్షికాలు, బహుమానాలు, మర్యాదలు, సౌకర్యాలు బందౌయ్యాని యెవరూ కాదని గుట్టు బయట పెట్టడంలేదు.

ఆదినుంచి వస్తున్న నిబంధనలకి నియమాలకి పెద్ద ఆకమిచ్చి, గ్రాంథిక భాషానఘాటీ సంసారాన్ని దివాలా కాకుండా చూస్తున్న సాహిత్య పరిషత్సభాపతులతో నవయుగ నాగరికులు వివాదం పెట్టుకొని నవ్యసాహిత్య పరిషత్తు ఒకటి లేవదీశారు. దాంతో గ్రామ్యభాషని వ్యవహారభాషని ఆదరించి ప్రాచీన సరస్వతీ కృపాకటాక్షం తెచ్చిపెట్టి, రకరకాల రంగుల్ని అద్దకాల్ని అద్దించిన క్రొత్తక్రొత్త చీరల్ని కట్టపెడుతున్నారేగాని ఇందులో యెవరూ కవితావస్తువుకోసం దీక్షపట్టలేదు.

సోపానం 3 (విశ్వనాథ)

వర్ణించడానికి ఎన్నో విశేషణాల్ని తగిలించి వాక్యాల కొడుతున్న ధోరణిని చూడండి. ఇటువంటి ధోరణే కవిత్వం అని లోకానికి పెద్దనమ్మకం పట్టుకొన్నది.

మదన మహీపతి ప్రసవమార్గణ భిన్న శరీర, దీనతా
స్పద పరిపాండురానన, విసర్పిత నీలపటాభిరామ, స
మ్మద మధులిట్పదాహ్రుత తమాల నికుంజలతాంత శయ్యపై
మదగజయాన పండుకొనె మాధవ రాధిక వేపమానయై.

(శృంగారవీధిలోది)

అంటే మధుమాసలక్ష్మి వచ్చి లేపగా మన్మథ భూపాలునియొక్క పూలబాణాలచేత మాధవరాధిక బ్రద్దలైన శరీరము గలది, దీనత్వంవల్ల తెల్లమొహం బడ్డది, నల్లనిచీరె ధరించి మనోహరమైనది, సంతో షముతో రేగి తేనెటీగలు ముసరిన తమాలపు పొద రిండ్ల పూలపాన్పుమీద మదగజయానయై అభిమానము గలదియై వణుకుతూ పడుకొన్నది.

ఇన్నెందుకు? ప్రేమసుధారస మత్తచిత్తలైన మధుపములమధ్య తన దొరని వెదకి, వెదకి సొమ్మసి ల్లిందని దించకూడదు? అసలు విరహవేదనతో పడి వున్నదానికి ఇన్ని విశేషణాలు తగిలించి, చూస్తున్న లోకానికి తెచ్చిపెట్టింది చాదస్తమా? కవితా ప్రశస్తమా?

అసలైన సిసలైన కవిత్వం ఇదేనని, ఏన్ని కొ లించి సుఖం అనుభవిస్తున్న రసికులెవరైనా ఉంటే బయటపడి కొంచెం పుణ్యం కట్టుకోండి.

వర్ణనకి తూకం వుండాలి. తూకంవున్న వర్ణనా సమయాసమయాలు చూపాలి. సమయానికి సందర్భానికి బాంధవ్యం చూపించి, తూకం గల వర్ణనతో నడిపిస్తున్న కథావ్యక్తుల్ని, నానాకళాకాంతులు గల రంగాలలో కాపాడాలి. ఈ బలం కేవలం కవితా లేఖినికే వుందిగాని సాహితీ లేఖినికి లేదు.

ఇంత వర్ణన వర్ణించి యీ పద్యంతో భాషాభిక్ష పెడుతున్నారుగాని కవితాభిక్ష మాటెత్తగాలేదు.

అయితే యీ వర్ణనలోకూడా అధికారం గల పదవి కనిపించడం లేదు. "మదనమహీపతి ప్రసవమార్గణ భిన్నశరీర" అంటే ఎంత చప్పుడైందో చెవులు చెబుతై గాని, పస యేమిటో ఏవీ చెప్పలేవు. ఇందులో మదన మహీపతి ఇదివరకే పుష్పబాణు డనిపించుకొన్న వాడై నప్పుడు, మళ్ళీ మదనమహీపతి ప్రసవమార్గణు

డనటం ఎందుకు? ఇంకా మరెవరన్నా పూలబాణాల వారున్నారా? చెప్పండి? పైగా దీనత్వంతో తెల్ల మొగం పడిందన్నారు. దీనశబ్దాన్ని బహిర్గతం కానీయకుండా తెల్లమొహం పడి వడలి పోయిందంటే, దీన లక్షణాన్ని చాటించడం లేదా?

ఇన్ని వికారాల్లో వున్నది నల్లని చీరె ధరించి లోకానికి అభిరామంగా ఎల్లా కనిపించింది? సుకుమార కుసుమ శయ్యమీద పవళించిన యీ లతాతన్వి, మృదువైన పూలబాణాలు తగిలి వేగి వేగి లోకానికి ఎట్లా కనిపిస్తుందో వూహించాలి. అతుకు పడని యీ అలంకారాన్ని పెద్ద పెద్ద పదాలతో బిగించి పడేశారు గాని, యింత స్వళ్ళై వూడిపోకుండా కాపాడుకో లేక పోతున్నారు?

అన్ని రసాలలోకల్లా శృంగారం సుకుమారరసం. కాని కలంలోంచి దింపాలంటే చాలాకష్టతరం. ప్రతివాణ్ణీ నిలబెట్టి తనిఖీచేస్తే శృంగారాన్ని ఎంత మోటతరహాగా దించిందీ కనిపిస్తుంది. దాంతో వాళ్ళ సత్తాకూడా

తెలుస్తుంది. ఎంతో సౌందర్యోపాసకుడైతేగాని, శృంగారాన్ని కురిపించ లేడు.

క్రొన్నన వింటి దెబ్బలకు కోమలి
    మేను మరెంత బ్రద్దలై
యున్నదొ గాని, దేని కిక నోపక,
    ధారక మేమి పోక సం
పన్న కళాప్రపంచ పరిపాలన
    శాసనరాగమైన గై
కొన్నది లేక లోన పడుకొన్నది
    త్రాచుగ గుండె పీచుగాన్.

(మనోహరంలోది)

దీని తూకంకూడా చూడండి?

అయితే కటువుగా వెగటుగా వుందని మొహాలు చిట్లించుకుంటే తేలదు. అసలు చూపు పడాలి. పస దేనిలో వుందో తెలాలి. అంతేగాని, బోయీలు మోస్తున్న పల్లకీలో కూర్చున్న వాడిది కాదని, తృణీకరిస్తే తగాదా ఘనీభవిస్తుంది.

ఏది కవితావస్తువో తేలేవరకూ వదలి పెట్టను. ఎవడు కవిసామ్రాట్టో నిర్ధారణయ్యే దాకా కట్టిపెట్టను.

ఇంకోటి, సామ్రాజ్యాల్లో నాకుపనిగాని మిగతా సామంతుల్లో నాకు నిమిత్తం లేదు.

పెద్దలైనవారికి నిజమైన దాసుణ్ణి నేనే.
నిజంకోసం లేచిన నిరంకుశుణ్ణి నేనే.

సోపానం 4 (వి॥ వ॥)

కవితా చక్రానికి కాలచక్రానికి తేడా లేదు. రెండింటి ధర్మానికి చుట్టరికాలు చాలా వున్నై. ఆరు ఋతువులు. ఆరు ఆకుల్లై తిరుగుతున్నై. ఈ కాలచక్ర గమనంవల్ల కనిపిస్తున్న జగత్కల్పతరువు ఎన్నివిధాలుగా మారుతున్నదో, అదేమాదిరి కవితాచక్ర గమనం వల్లగూడా యీసాహిత్య కల్పవృక్షం యెన్నో శాఖోపశాఖలు వేసి, నానారకాల చివుళ్ళతో, ముదురుటాకులతో, మొగ్గలతో, పూలతో, పిందెలతో, కాయలతో మారి కనిపిస్తున్నది.

అంటే కాలచక్రానికి సమస్త ప్రకృతి కట్టుబడి వున్నట్లు కవితాచక్రానికిగూడా ఈ విశాలవిశ్వసాహిత్య కల్పతరువు కట్టుబడి, మృదు పల్లవ పత్ర పుష్ప ఫల

భరిత శోభాయమానంగా వుంటుంది. చివరికి సాహిత్యం కన్న కవిత్వమే గొప్పదన్న మాట తేలింది. ఒప్పుకోండి - ఇష్టం లేకపోతే తప్పుకోండి.

గడియారంలోపల చక్రంవంటిది కవిత్వం. అది తిరుగుతుంటేనే సాహిత్యపు ముల్లులు నిమిషాల్నీ గంటల్నీ చెప్పి గంటలు కొట్టిస్తుంటై. గడియారంలో చక్రం కనిపిస్తుండక పోవడంవల్ల అంతా ముల్లులోనే వుందని ఇప్పటిదాకా ముల్లులు పెత్తనం చలాయిస్తున్నై. కనిపెట్టండి.

నిర్దయుఁడైన గోపరమణీప్రియుణ్ణి గురించి స్మరిస్తున్న రాధికయొక్క మదనవేదనలో లేచినట్టు వంటి మహోవిదాహావహ్నికి కన్నీరు బుగ్గై ముఖం వడలిందంటున్న యీ ధోరణి చూడాలి.

నిర్దయుఁడైన గోపరమణీ ప్రియునే
స్మరియించుఁ బూర్తిగా
నిర్దళితంబయై హృదయ పీఠజ
మిప్పటికిన్ మహా విపా

సార్ద్రితమైన యట్లు తరసా పరి
ఖిన్న కపోల బాష్పవాః
కర్దమలిప్తమై యతిన క్రమము
ఖాంబుజ మెల్ల వాడెఁబో॥
(శృంగారవీధిలోది)

అయితే హృదయం పద్మం, ముఖం పద్మం అయిన, యీ సంస్కృత వాఙ్మయపు తాలూకా బిళ్ళబంట్రోతుల చేతుల్లో ఏం ముద్ర వున్నదోగాని, యింకా కాళ్ళూచేతుల్నీ గాక మిగిలినవన్నీ పద్మం గానే ముద్రిస్తారు. ఒకచోట పద్మాన్ని చెప్పినప్పుడు ఇంకోచోట ఇంకోదాన్ని తీసుకోవాలి. ఇంకోసంగతి పద్మానికి ముఖానికి వికాసంలో పోలికవున్నప్పుడు, బురదకి పద్మానికి చుట్టరికమెట్లా లేకపోయి వదలి పోయిందో చెప్పాలి. ఉష్ణాంశునివల్ల పద్మాలు వికసిస్తై.

పంతులుగారు బురదలో కాలుపెట్టకపోతే జారి పడేవారుకారు. అర్థంలేని జటిలపదభూయిష్టమైన సమాసాలతో అలంకారాల్ని పేనుతున్న పనితనమంతా సాహిత్యానికుందిగాని కవిత్వానికి లేదు. వర్ణనతో

యేదోవొక రూపం కనిపిస్తుంది. అంతమాత్రాన అది కవిత్వం కాదు. ఇహా దీన్నికూడా నిలవేయండి. పసే మిటో తేల్తుంది.

నేరక దేని కాటుతిని నిర్దయుఁడై
చనెనో యటంచు మి
న్నేఁటియు. ఈ మహోజ్వర మహేశ్వర
దారుణ దాహతాప
విస్తారముచే ప్రవాహము ప్రశాంతముగాఁ
ద్రవహించి పంకమై
యేరికిఁ బల్కకున్నది మఱెప్పుడు
లేచునొ పంకజమ్ముగాఁ

(మనోహరంలోది)

నిర్లక్ష్యంతో నిజాన్ని ఎవడు చెప్పుడో వానిలో వున్న యేదో పొడుగుణం వెంటనే బయటపడుతుంది. పట్టి చూస్తే యిది కొందరివద్ద బోధపడుతుంది.

అంతేగాకుండా అన్నికూంతలు కూయటం పట్టుబడ్డ హాస్యగాడిమల్లే పూర్వగ్రంథాల సాంప్రదాయా లన్నీ తమ వ్రాతలతో పోల్చుకుని చూపిస్తుంటే నవ్వొస్తు

న్నది. అంతటితో ఆగక, ఇది నా గొప్ప రచన, ఇది నా గొప్ప గర్జనంటే నవ్వలేక కడుపు చెక్కలౌతుంది.

ఇట్లా అన్నారని మహాఋషి ప్రాయులైన వ్యాస-వాల్మీకులతో మొత్తుకొని దండూరాకొస్తే మరీ మంచిది. పనిలోపని. వాళ్ళ పసా బయట పడుతుంది.

పరాధీనుడై అస్వతంత్రుడై వొకరితో పోల్చుకొన్న వాడు మహాకవి కాడు. ఇహా తర్జుమా చేసే వాళ్ళంతా మహాకవు లెట్లా అవుతారు? నన్నయ్యభట్టు నడకనీ, తన నడకనీ అడుగుబద్దపెట్టి కొల్చి చూపిస్తే మెచ్చ తగ్గ విషయంకాదు. ఎవడూ త్రొక్కని త్రోవ త్రొక్కి ఎవడూ చెప్పనిమాట చెబితే మెచ్చుకోవాలి.

సోపానం 5

(దేవులపల్లి)

ఎంతో కాలంనుంచి లంగోటాలు బిగించి కసరత్తులు చేసిచేసి బిస్కత్తులమీద విఱచుకునిపడ్డ యీ పెద్ద వస్తాదులంతా ఏకుస్తీలో తెనుగు పంజాదెబ్బ చూపించి నోబుల్ప్రైజు (Noble Prize) కొట్టుకో

చ్చారో చెప్పండి? ఇన్నాళ్ళూ ఈ దిక్కున బొత్తిగా ప్రోత్సాహ కర్తలు లేరన్న వంక దొరికి, నక్కి నక్కి యెవరికివారు మొహాలు దాటిస్తున్నారు.

ఇప్పుడింకా తప్పించుకొంటానికి సందు లేదు. అన్ని వసతు లిచ్చి గోదాలోకి దించే ఘడియ లొచ్చినై. ఈ దసరాపండగల్లో వెనకటి వెంకన్న పులివేషాలు పనికిరావు. పుటకతో పులియైనవాడు దూకాలి గాని, దేశదేశాల రంగు లద్దుకొని... కూడా తప్పెట్లు కొట్టించుకుంటున్న వేషధారులు దిగి చిందులు త్రొక్కితే ప్రయోజనం లేదు.

ఇటువంటి ముఠానాయకుల జబర్దస్తీ చూడండి. వీళ్లు విదేశవ్యాపారాల్లో చాలా లాభాలు తీసి మేడలు కడ్తున్నారు. చిగుళ్ళు, కోయిళ్ళు, చీకట్లు, జీమూతాలు, ఝరులు, గిరులు వీళ్ళకి సులభంగా సాక్ష్యం చెబుతుంటై. కవితావిరహం గాని, వనితావిరహం గాని, చూపులో పెట్టుకొని చెప్పేదానిని సమన్వయించుకొని కనిపెట్టండి.

వ్యంగ్యచిత్రాలు చిత్రించి నిఖార్సైన కవిత్వమిదిగో వినమని బలవంతపు సంగీతంతో మురిసిపోతున్న ముచ్చట్లు వినండి.

తిమిరలత తారకా కుసుమములఁ దాల్చె
కర్కశ శిలయు నవజీవకళల దేఱ
మ్రోడు మోక చివురులెత్తి మురుపుచూప
జగము నిండ స్వేచ్ఛాగాన ఘుమలనింతు.

(కృష్ణపక్షంలోది)

ఈ జాబితా వర్ణనకోసం దిగింది. ఇదే కవిత్వం అని లోకానికి పెద్ద భ్రమ జనితాదోషం బిగిసింది. అసలు వస్తువు తట్టనివాని చేతికి దట్టంగా వర్ణన పట్టుకుంటుంది. ఈ వర్ణనతో ఏడుకొండలవాడి 'కొండ మెట్లు కట్టుకొచ్చి అసలు వెంకటేశ్వరుణ్ణి చూపించక కోతుల కోతికొమ్మంచి ఆడుతున్నారు.

ఈ కోతికొమ్మంచి ఆటలు పాటలు కవిత్వమైతే కనకాభిషేకాలు చేసే వాళ్ళంతా భూఖండాన్ని ఖాళీచేసుకుపోవల్సిందే. ఇదికాదంటే కస్సుమంటారు.

అవునంటే యన్నంటారు. అయితే యెంత కొసరికొట్టినా నా కవితావస్తువేదో ప్రసాదించకుండా వుండను.

ఈ తిమిర తమాలనికుంజ హేమలతలు
మతులు పైడి చందమామను మాయిపుచ్చి
తొంగి తొంగి చూచుట దేవి దోహదంబొ
శ్రావ్యమైన స్వేచ్ఛాగాన ఝురుల కెలుక-
(మనోహరంలోది)

దీనిచెవులు మీరే పిండి అడగండి.

ఇంకా ఆకాశం బ్రద్దలయ్యే అంత సంగీతం తీస్తే యీ కుటిల కఠిన దాస్య శృంఖలాలు తెగి పోవల్సిందే నంటున్న విషయంలోంచి వలకపోస్తున్న గోలకూడా వినలడి.

క్రౌర్య కౌటిల్య కల్పిత కఠిన దాస్య
శృంఖలములు తమంతనె చెదరిపోవ
గగన తలము మార్మోగఁగఁ గంఠమెత్తి
జగము నింద స్వేచ్ఛాగాన ఝురులనింతు
(కృష్ణపక్షంలోది)

ఇదేం కవిత్వమయ్యా అన్నమాట పరిచెవికి పడకపోబట్టే ఇన్నాళ్ళూ ఇదే చలామణి చేసుకో

మన్నారు. అయితే శృంఖలాల్ని, తెగాలంటే బాగుం టుంది గాని చెదరాలంటే యేం బాగుంటుంది? చెదర టానికి ఏమిటా?

ఇహ దీని మజా కాగూడా చూడండి, చంకలు కొట్టుకుంటాని గ్గాదు చూడమంటున్నది. వంకలు కని పెట్టి కృతార్థుణ్ణి చేస్తారని.

నీలి మేనాల దొరసాని మేలిముసుగు
ఇచట గాలి ఉమారమ్ము లెన్ని లేపి
గొప్ప కట్టడముల నెట్లు గూల్చఁబడెనొ
శ్రావ్యమైన స్వేచ్ఛాగాన ఝరుల కెలుక.

(మనోహరంలోది)

ఇట్లా తేల్చాలిగాని, తేరగా ముద్దుమూటలుగట్టు ముత్యాలవంటి మాటల్ని ముందు పెట్టుకొని జలతరం గిణి వాయిద్యం వాయిస్తుంటే యెట్లా తేల్చుకోవటం! తేలకపోతే మాది సాహిత్యవాయిద్య మని చెప్పకోండి. అంతేకాని అసమగ్రతా శూరత్వంతో ధిక్కారాలు సేయ టానికి నిర్లక్ష్యంగా త్రోసివేయటానికి సాహసించకండి ఇదమిత్థంగా యథార్థం తేల్చే బలిమి విశ్వనాథుడు

లోకాని కిస్తే మత్ ప్రథమగురువైన తద్విశ్వనాథుడే చిన్ననాడు నా కీబలం ఉగ్గుపాలతో పోశాడు.

అసల్దాని అంతుపట్టక యేదో దిగిన సరుకు పట్టుకొని యిది యీ జాతిదనీ, అది ఆజాతిదనీ యిట్లా కాని వాటి కెన్నెన్నో పేర్లు తొడిగి పీటలుమీదకు తీసుకొచ్చి పెళ్లిళ్లు చేయటం చాలామోసం - దోషం. అంతుపట్టేవరకు అన్వేషణ తగినపనిగాని అన్యాయం తగిన పని కాదు.

సోపానం 7 (కాటూరి - పింగళి)

సాధకబాధకాలతో సాహిత్య సామ్రాట్టులైన విచక్షణా దృష్టిగల మహా విద్వాంసులే ధర్మభిక్ష పెట్టటానికీ, భాషాభిక్ష పెట్టటానికి అర్హులు.

అటువంటి ధర్మకోవిదు లేనాడు ఏకాకి పరిస్థితి దిక్కూ మొక్కూ లేక యెందున్నారో కనిపెట్టేవాళ్ళు కఱవై కనిపించనప్పుడు నిలబెట్టే మహానీయులకోసం యెట్లా చూడటం?

ఆర్భాటాలతో పటాటోపాలతో ఏవో డిగ్రీలు తగిలించుకొని కొనాకులు మేస్తున్న నోరుగల వాళ్ళంతా పరీక్షాధికారులై, మహాసభాధ్యక్షులై తయ్యారుతా ధనితా యని వెడలి నప్పుడు ఇంకా, వెనకటి నిస్పృహైన వేదశాస్త్ర విద్వాంసుల మొహా లెవరు చూస్తారు? సన్మానాల్కి యెవరి గడప త్రొక్కనిస్తారు?

అటువంటప్పుడు యింకా డిగ్రీలు ధరించుకొన్న వాళ్ళేవంటే చెలామణీ కాకుండా వుంటుంది? అంచేత ఇటువంటి మహాశయులే వాగనుశాసనులై కూర్చున్నారు. వీళ్ళు వల్లించి జల్లించేదంతా సాహిత్యమైనప్పటికి, ఇదే కవిత్వమని నానారకాల పేర్లు పెట్టి గదమాయించి పెత్తనం చలాయిస్తున్నారు. అయ్యవార్లంగారి చేత భుజంగముద్ర వేయించుకొంటేగాని మోక్షానికి దారి, దొరకనట్లు వీళ్ళచేత పీఠికలుగాని కాటుకలుగాని పెట్టించుకుంటేనే తప్ప, మిగతా ఇకిలించుకొంటూ బయల్దేరిన పండిత ప్రకాండానికి దారికనిపించదు. ఇహ వీళ్ళ గురుదేవుల కలంలో పసగూడా చూడండి. బుద్ధుడు రాజ్యాన్ని వదిలిపెట్టి ప్రాణాలు బిగపట్టి

సంపాదించిన అహింసా తపోధనాన్ని సమస్త లోకానికి ప్రసాదించటానిగ్గాను ప్రబోధిస్తున్న ధోరణివంక చూడండి.

చరియింపరే! పాపసంఘాత తిమిర ప
లాయన మంత్ర మస్తేయ పథము
పాలింపరే! యపవర్గ దుర్గ కవాట
పాటనమ్మిది సత్య వాఙ్నియమము
కైకొనరే! లోక కళ్యాణ కృద్ధర్మ
సారభూతం బహింసా వ్రతమ్ము
అంగీకరింపరే! యలరు వింటికి దురా
సదమైన యీ బ్రహ్మచర్య దీక్ష
తాల్పరే! శాంతి దాంతి నిధానములకు
మహిత సిద్ధాంజనమ్ము సమత్వ బుద్ధి
ఆమయ జరాప మృత్యువు లంటనీని
శీల కవచమ్ము దీని గైసేసి కొనరె.
(సౌందరనందంలోది)

ఇందులో కవిత్వ మెక్కడ దాక్కుందో కంచు కాగడా పెట్టి చూచినా కనిపించటం లేదు. అసలు పాప శబ్దం దిగనీయకుండా చీకట్లో దింపి దీనినే పాప

మనుకొనేటట్లు కలం నడనక పోవడంవల్ల కలంలో నిస్సత్తువ చాలా కనిపిస్తుంది.

ఇంతకూ పంతులుగార్కి కావల్సిం దేమిటంటే పాపసంఘూత తిమిరం పలాయనమంత్రం జపిస్తూ తర్లటం కావాలి. అది అన్వేయషణలో దొరుకుతుంది కనక తిరిగి తెచ్చుకో మంటున్నారు. ఇటువంటి గాడిమీదే మొగతా పాదాలుగూడా పడ్డై.

అయితే యిట్లా దిగిన ధోరణి కవిత్వ మెట్లా అవుతుంది? విషయాన్ని యిన్ని మడతలు చుట్టి చుట్టి విస్తరం కట్టినంతమాత్రాన కవిత్వంగాదు. సాహిత్య మౌతుంది. పాపసముదాయమైన చీకట్ని మెత్తమెత్తగా చితకగొట్టి అణివిబట్టించెడి పెద్ద తేజస్సును చూడమంటే పంతులుగారి తీసివేత లెఖ్ఖ కొంత నైశాతుంది.

ఇట్లా చెప్పటం ఎక్కిరించటం గాదు. ధిక్కరించటం గాదు. ముఖ్యమైన కవితావస్తువేదో దాన్ని తిన్నగా లోకానికి రుజువుపఅచటానికే చెప్పటం. ఇంకో మాట. ప్రజాబాహుళ్యానికి వ్యంగ్యంతోనూ, ధ్వని

తోనూ, పరిచయం వుండక్కర్లేదు. ఎవరికి వారికే అంతర్వాణి బోధిస్తూ వుంటుంది. ప్రజాబాహుళ్యానికి అవసరమైనదీ ముఖ్యమైనదీ సాహిత్యమేగాని కవిత్వం గాదు. ధర్మ ప్రచారానికి సాహిత్యమే ముఖ్యంగా వుపకరించేది.

నానారకాల కూరగాయల్ని తరిగి పోస్తున్న సాహిత్యమూర్తులు కవిత్వాన్ని తెచ్చి తిరగమూతగా వేసుకోవాలి. అంతా తిరగమూతలో ఘుమాయిస్తున్న కూరకోసం వాచిపోతారు గాని, విడిగా తిరగమూత బొక్కటానికి లేచిపోరు. సాహిత్యానికి కవిత్వానికి వున్న అవినాభావ సంబంధమిదే. ఈ తిరగమూత పెట్టటం పట్టుపడక వట్టికూరనారల్ని తరిగితరిగి బోకరిస్తున్నారు. ఇంతకూ చెప్పేదేమిటంటే తిరగమూత పడ్డ శాక పాకాల్నే కవిత్వాలనమంటాను. తిరగమూత పడ్డ నా కూరగూడా చూడండి.

కాంచరే! యింత చీకటి కోణములనుంచి
గండాలు తప్పెడి కాలి దారి
ఏలరే! కూడునీళ్ళేటు పుట్టి కున్నట్టి

యుచ్చు బిగిసెడి నిక్కచ్చి మాట
అడ్డగించరె! ప్రాణమొడ్డి జంతువులపైఁ
గటిక వాని కఱకు కత్తిదెబ్బ
కంచె పెంచరె పెద్ద మంచె పడ్డ పొలాన
లేడి గుంపులు దూకలేని పగిది
ఈ యనంత గంభీర లోకైక దివ్య
నవ్య సౌందర్య సౌశీల్య నవయుగ నవ
రత్న పద్మ సద్మ రథ సారథ్యమునకు
బట్టు కొనరయ్య! యీ భగవన్మతమ్ము.

(భగవన్మత భాష్యంలోది)

ఈ విమర్శ మెచ్చుకోలకోసం దిగిందికాదు. కవులెవరో తెలియకుండా నడుస్తున్న లోకానికి కవులు కానివారిని పట్టి చూపించటానిగ్గాను దిగింది. అదివరకు దాకా మహాకవులని భ్రమించి, ఖర్చుపడి, కష్టపడి పోషిస్తున్న పుణ్యాత్ములుగూడా గ్రుడ్లుతేలి మీద పడతారని తెలుసు. ఇట్లా ఆగ్రహ పడేవారికి నే నెప్పుడూ జడిసేది లేదు. వారి పుష్టికీ పస్తుకీ నే నేనాడు రొట్టెలు వేసేవాణ్ణి గాదు.

పత్రికాసంపాదకులకీ లక్ష్మీసంపన్నులకి నే నీ అఘాయిత్వంతో నే గిట్టకుండా పోతున్నాను. నాకు భగ

వదాన్జే ఐశ్వర్యం, ఆయుర్దాయం. ఎప్పటికైనా నగే చెబుతున్నా నేనంతే రోతపడ్డవాళ్ళా మండిపడ్డవాళ్ళూ నాకు ప్రియమైన బంధువు లౌతారు. వాళ్ళ మిత్రజీవిత ధర్మమార్గం కోసమే నే నేడుస్తున్నది.

సోపానం 7 (రాయప్రోలు)

మీ అలనాటుచోప్పున ఎవరి కవిత్వం బాగుం టుందో చెప్పండని అడుగుతారేమొ? అట్లా అడగటం మానేయండి. ఇంకా ఎవరికలం పసందైందని అడగండి. బాగుంటుంది. దాంతో ఏతగాదా లేవ లేదు. లేకపోతే దీని మూలంగా చిత్తజల్లు లెక్కువై పూరు మురిగి పోతుంది.

ప్రతివాడూ తలో దస్త్రరం తెచ్చి పడేస్తాడు. దానిలో వున్న దిక్కుమాలిన పద్దు లెన్నెన్నో విప్పి పోస్తాడు. ఇవన్నీ నిక్కచ్చివి కావంటే దూసిపోస్తాడు. ఇహ వాటిలోంచి బయటపటటానికి దేవుడు దిగిరావల్సిందే.

కవిత్వం అంటే కనిపించకుండా ఇంతగారిడీ చేస్తున్న వాడి కష్టమనుకోండి. అంచేత ప్రతివాడి దస్తరం లోకీ తేరగా వచ్చిపడదు. ఇదెవరికీ తెలియకపోబట్టే బేళ్ళకు బేళ్ళు దస్తరాలు తయారై తలగడలైనై.

ఇంత తేలిక ఏ దేశంలోను లేదు. ఇంకోటి. అయిన్దానికీకాన్దానికీ జతచేసి ఖరీదుకట్టడం యీ దేశంలో తప్పితే మరే దేశంలోను కనిపించదు. ఎక్కాలు, లెఖ్ఖలు, పద్దులు, పత్రాలు పద్యాలతో పొట్లాలు కట్టి పడేస్తున్న వాణ్ణల్లా పెద్ద అందలాని కెక్కించి, కవి సార్వభౌము డనీ, కవిసామ్రాట్టనీ, శ్లాఘించి వూరే గిస్తున్నదికూడా యీ దేశమే.

ఇక్కడ అమ్మాయికి చిమ్మిరి తొక్కుతున్నా నంటేసరి నానా రకాల పద్యరత్నాలూ అచ్చాఫీసుల్లోంచి తొంగి చూస్తై. నానాటికి మన పెద్దవాళ్ళ ప్రయోజకత్వం యిట్లా పగిలిపోతున్నది. ఇందులో వొక్కడూ నోరుగలవాడు లేడు.

లేకపోయినప్పటికి తమ కంటే తేలిక చిట్టాల్ని తయారు జేస్తున్న పతాలాల్ని వెంటబెట్టుకొని జబర్దస్తీగా

మట్టుకు పైకి కనిపిస్తున్నారు. పైగా వాళ్ళల్లో వాళ్ళకే వొకణ్ణి చూస్తే వొకడికి భయం. అంచేత ఎక్కడైనా తటస్థపడ్డప్పుడల్లా వొకళ్ళకొకళ్లు వంకవంక దణ్ణాలు పెట్టుకొంటూ మూసివాయనాలు పుచ్చుకొంటుంటారు.

ఇదంతా వొకరి వెత్తి వొకరికి తెల్సి కప్పిపుచ్చుకోవటానికి ఆడుతున్న భాగోతం. ఎవరెట్లా ఏడిస్తే నీకేం. నీపనేదో నీవు చూచుకోక, వంక లెందుకు చూడడ మని గొణుగుతుంటారు. అన్నారని యెందుకు రోష పడటం? అర్థాలు, అనర్థాలు తెలియక నడుస్తుంటే చివరికి అంతా యెదురే అవుతుంది.

అసలు పికశారికాకీరపంక్తికి అర్ఘ్యపాద్యాదులిస్తే శ్రావ్యంగా కాలంగడుస్తుంది. అల్లాగాకుండా చెవిదగ్గిర గుక్క త్రిప్పకుండా సంగీతం తీస్తున్న దోమ గోమాన్లు గూడా అర్ఘ్యపాద్యాదులిస్తే యింకా బ్రదుకనిస్తాయా చెప్పండి?

పిలిచి పీటవేసి పెళ్ళికొడుకును చేసి, పూల హారాలు వేసి, ఫలహారాలు ముందుపెడితే క్షణంలో

సమాధానం చెప్పగల సత్తా యెంతో కనపడుతున్నదే గాని, వొక్కడి దగ్గఱా నిఖార్సైన, నిర్మొహమాటమైన సరుకు కనిపించటం లేదు.

కొంతకాలం క్రిందట తలగుడ్డ సామ్రాట్టులు తమ సూగనోము పత్రికతో ఎంతోమంది పద్యాల బత్తుల్ని తోలుకుపోతుంటే చూచాను. అందులో వాడి గలవి లేకపోయినా వేడుకడే వేసేవి మట్టుకున్నై. కష్టపడి పత్రికనిండా ఎరువు పోగేసుకున్నారు కాబోలు.

ఇహ గుండెగలవాఁ డెవడన్నా వుంటే కలాన్ని కాగితంమీదికి దింపి బలాన్ని చూపించండి. అంతేగాని వొకరి చెవులు వొకరు కొరుక్కుంటే యిరుక్కుంటారు.

పెద్దల పెద్దఱికాన్ని నా నిశిత లేఖినితో గౌరవించుకుంటేనే గాని లక్షిస్తే ఘడియలు రావను కొంటాను.

భాషారసాల తరువెక్కి చిగురుటాకులు మెక్కి, రామాయణ శ్లోకాల్ని దింపుతున్న వాల్మీకికోకిలకి

మ్రొక్కుబడులన్నీ చెల్లించి, లేత ముదుళ్ళు పెలార్చి తెనుఁగు నుడికారంతో, కదళీఫలపాకసిద్ధులు [illegible] పంతులుగారు చూతఫలపాక సిద్ధులై [illegible]. కోకిలపాటలోంచి పిచ్చుకపాట నెగిరు. [illegible] ధోరణి. ముద్దుగా నడిచింది.

మామిడిచెట్టుమీద కల మంత్ర
    పరాయణుఁడైన కోకిల
స్వామికి మ్రొక్కి యీ యభినవధ్వని
    ధారణ కుద్యమించితిఁ
కోమల గోస్తనీ రుచులకుఁ కదళీ
    ఫలపాక సిద్ధికిఁ
లేములు దీర్చు మా తెనుఁగు లేఁత
    ముదుళ్ళ పెలార్చు వేడుకఁ.
        (రమ్యాలోకంలోది)

చినరసాలరసాన్ని పాకంపట్టకుండా అరటిపండు గుజ్జు పాకం పట్టడానికి దిగారు. కోకిలింకా కదళీఫల పాకాన్ని యిచ్చే దెట్లా? వీరి అభినవ ధ్వనిధారణ నిల్చే దెట్లా? ఆద్యంతాల కెక్కడా బాంధవ్యం కలవ లేదు. ఇది కవితలం కాదు. దాని తరహా యిదిగో.

పదపడి గాడ్పులో స్వరము పాకము
పట్టెడి యింత పాటగాఁ
డగఁటిలొ యెంత కోమల కళామృత
సాగర చక్రవర్తియై
అడుగులు పెట్టినాఁడొ, యిక నాతని
యడ్డుల జాడ పూడిపో
యెడి యుగమందు రాదని మతెవ్వఁడు
లేవని దారి వేసెదన్.

(భగవన్మతభాష్యంలోది)

దీని లో తెంతో మీరే తేల్చండి. పేరుప్రతిష్టలు ఇచ్చి అందర్నీ మోసేది లోకం. పేరిచ్చి నప్పుడు చంకలు కొట్టుకొని, పోరొచ్చి పడ్డప్పుడు శోకముడుకొని వెనకటి బడాయిల్తో సమాధానమిస్తే లోకానికి సంతృప్తి లేదు. పందానికీ, పంతానికీ లేవండి. కావల్సివస్తే నా పత్రికలోనే జాగాయిస్తా.

సోపానం 8

(శివశంకరశాస్త్రి)

డాబుసరి వేషం వేస్తేగాని వాళ్ళు జాగ్రత్తగా పెట్టుకొని మాట్లాడరు. ఆఖరికి ఏడుకొండల వేంకట

రమణాయిగూడా వేషం వేసుండా ప్రత్యక్షంకాలేదు. పనిపాట్లతోంపర వల్లగాని, లేక కరువుకాలం కావటం మూలంగాగాని, పట్టెవర్ధనాలు, బిళ్ళమడతలు తగిలించుకోకుండా బయటపడితే మట్టుకు మొక్కుబళ్ళు కాదుగదా ఎక్కడా అన్ని పచ్చిమంచినీళ్లుగూడా పుట్టవు.

అందుకని. ఎట్లాగో. అట్లాగు తిప్పలబడి, వొక్క వేషం బాగా వేసుకొంటే గాదు. ప్రక్కన భజనపరులు గూడా వుండాలి. లేకపోతే యేంప్రయోజనం వుండదు. అంచేతనే నోరూ వాయీ లేని దేవుడుగూడా యిన్ని వేషాలు వేసుకొని, యింతమంది భజనపరుల్ని వెంట పెట్టుకొని బ్రతుకుతున్నాడు. ఈ వేషాలు లేకపోవటం వల్లనే కాంబోలు నా కాగితాల కెవ్వడూ లేవటంలేదు.

ఈ బక్కచిక్కిన కాగితాలు ఏ మహారాజుగారి చేతులోంచనా, లేక ఏ వైస్ఛాన్సలరు చేతిలోం, చన్నా దిగుతుంటే కళ్ళకద్దుకొని, చేటంత మొహం చేసుకొని చెప్పుకోలేక చెప్పుకోలేక బాధపడతాను. ఖర్మంజాలక ఏప్పుడెప్పుడన్నా పేదవాడింట్లో దిగితే. చుట్టుపట్ల యీ మేడమిద్దెలవాళ్ళంతా దయ్యమని గోల

పెకతారు. నిజంగా దయ్యాలే మేడల్లో దిగితే దేవు డనమని గ్రహిస్తుంటారు.

ఇల్లిట్లా తిరిగి కాని ఖర్చుగాని కవితాప్రసంగం వినిపిస్తుంటే అయిష్టాన్ని యీ కటువుకాలం మీద పెట్టి వికారిక్షుముఖాన్ని పెంచుకుంటున్నారు. పైగా ఇంత బ్రహ్మవిద్య తెలుసుకోలేక పోతున్నా నని పిచ్చి వాడికింద కట్టేస్తున్నారు.

ఇహ ఇటువంటి నిరర్థక నిర్వాహక పటాటోప మహా భయంకర భటాచోరుల్ని తోడుచేసుకొని, అమాయక ప్రజారాజ్యాన్ని కొల్లగొట్టి ప్రతిచోటా బ్రహ్మరథాలు పట్టించుకొని, డాంబికాచార్యులైన యీ సాహిత్య పర్వతరాజులు ఇంత గుణ్ణునిద్ర సమాధి నిమగ్నులై, యే యిష్టదేవతా వరప్రసాద సిద్ధికోసం లేవకుండా వున్నారో కనిపెట్టి మేల్కొలపండి. అభయ మివ్వండి. పూర్వప్రతిష్ఠ కుడిచిపెట్టని స్వాచీక త్రిప్పిస్తా మని చెప్పండి.

తండ్రిమాట వినక యెదురుతిరిగిన ప్రహ్లాదుణ్ణి అంత తేలిగ్గా వదలక నయానా భయానా వినిపించటా

నికి ప్రయత్నించారు. వంశగురువులైన చండామార్కు-లవారిచేత హితోపదేశం చేయించారు. కేవలం ఇప్పుడు గూడా అటువంటి సాధనోపాయాలన్నీ చేసి చూస్తే మంచిది. ఈ మాసముద్ర పనికిరాదు.

ఫలాఫలములసంగతి జయాపజయముల సంగతి తర్వాత. ముందే దారికొస్తాడో చూడండి. అట్లా కాకుండా మేము హిరణ్యకశిపుల కింద మహావర ప్రసాద బలపరాక్రమ సంపన్నుల మని, నిర్లక్ష్యంగా నిరంకుశముగా సంచరిస్తే యీ ప్రహ్లాదుడు మీ మార్గాన కడ్డంరాక మానడు.

ఇంతవరకూ గంటలతరబడి రోజులతరబడి ఊరూరా ఉపన్యాసాలు కొట్టివచ్చిన వస్తాదులందఱికీ యీ గోదాలో దిగటానికి గుండె లెందుకు జారిపోయినవో తెలియటంలేదు.

ఇంతకూ కావల్సింది కవితావస్తువు. ఏ కలం నుంచి దిగిన పుస్తకంలో చూపిస్తారో ముందుకు రమ్మనండి. అట్లా కాకుండా కుంటి మల్లన్నమాదిరి కుంటి

కాళ్ళు కప్పిపుచ్చుకొని పైకి బ్రమిసాలు మెలిపెట్టి గాండ్రిస్తే జడిసేది లేదు. కొయ్యకాళ్ళు తగిలించుకొని జీవయాత్ర గడుపుకొంటున్న సంగతి బాగా తెలుసు.

సనకటి రోజులింకా వున్నయ్యని చంకలు కొట్టుకుంటానికి వీల్లేదు. మమ్మల్నెవరు కవులుకాదంటా రసి చప్పరించి చాటుమాటున రాళ్లు వేయటం పనికి రాదు. కోపం వస్తే పరవాలేదు. ఇంటికి పట్టిన బూజు దులిపి, కన్నాలు పూడ్చి, సున్నాలు కొట్టి, అలికి అలంకారాలు చేయటం సందికొక్కులకీ, బల్లులకీ, తేళ్ళకీ, జెర్రులకీ గిట్టనిమాట .నిజం. అంతమాత్రాన పండగ చేసుకోవడం తప్పదు.

అయితే అహంకారానికి తోడు అసమర్థతా శూరత్వంగూడా వీళ్ళ కెంత వుందో చూడండి. ఇహ వియోగావస్థ పాతబాణీతో వినిపిస్తూ దిగుతున్న దోషాన్ని యెట్లా తెల్సుకో లేక పోతున్నారో గమనించాలి.ఇది పోయిన ప్రియురాలికోసం విలపించడం.

ఎంతయు సంతసించు హృదయేశ్వరి
పున్నమి రాత్రులందు మ
త్స్వాంత విలాస సంపద లఖండితమై
తనరారుచుండు. నా
స్వాంతము చూచుచుండగనె స్వప్న
విధంబుగ మాసిపోయెనే
యంతయు, భాగ్యదేవి కుపితారుణ
దారుణ వీక్షణంబులన్.

(శివశంకరశాస్త్రిగారి హృదయేశ్వరిలోది)

ప్రియుడు చంద్రుడు. ప్రియురాలు కలువ. చంద్రు డుదయిస్తే కలువ వికసిస్తుంది. చంద్రుడు కను పించ నప్పుడు ముకుళించుకొనిపోతుంది. ఇక్కడ లేస హృదయేశ్వరి పున్నమరాత్రులందు అఖండవిలాస సంప దలతో విలసిల్లు తున్నదనగా ఏమిటంటే! తన దివ్య దర్శన భాగ్యంవల్ల సంతోషంతో ప్రకాశిస్తున్న దన్న మాట.

అయితే శాస్త్రిగారికి దయ రాకపోవటం వల్లనే భాగ్యదేవి కుపితారుణ దారుణ వీక్షణాల్తో అంతా స్వప్నంచేసి మాయమైనట్లు స్ఫురిస్తున్నది. వెన్నెల్లో

హాయిగా కాలం గడిపిన ఇల్లాలు కోపమెందుకు తెచ్చుకోవల్సివచ్చిందో యేమోనని అనుమానం తోస్తుంది. శాస్త్రిగారు వెన్నెల్ని చెప్పినప్పుడు కోపాగ్ని తగిలించకుండా వున్నట్లైతే అపోహపుట్టేదికాదు.

ఈ మార్గాన కవిత్వమే దిగితే యీ దోషం యెక్కడా పట్టదు. కాదుగనుకనే బాధ పెట్టింది. అయితే మొత్తుగడలోనే ఎంతయు సంతసించు హృదయేశ్వరనటం కవితా లక్షణం కాదు. ప్రియుని దర్శన భాగ్యం వున్నమరాత్రు లయినట్లు ఇక్కడ ఎంతయు సంతసించన్నమాట గూడా అపరూపాన్ని ధరించాలి.

ఇంకా; భాగ్యదేవి కుపితారుణ దారుణవీక్షణంబులన్న వాక్యంలో కుపితశబ్దం అనవసరం. అరుణదారుణ వీక్షణాల్నే కోపాన్ని స్ఫురింపచేసేటట్లు కలం నడవాలి. అట్లా నడవకపోతే దిగినసరుకు సాహిత్య మౌతుంది. ఇంకా అచెట్లాదిగాలో నా కలాన్ని చూడండి.

ఎంతో: కళాప్రఫుల్ల సుమ హేమలతా
రమణీలలామ యై
అంత ప్రసన్న రాత్రులలో హాయిగ

దేలిన భాగ్యరాశి ; యే
పంతము జేసి నేడు తల వ్రక్కలు
చేసెడి స్వప్నరాశి గ్రై
వింతగ మారిపోయెనొ: గుభిల్లున
గూలెను నాదు సౌధముల్.

(మనోహరంలోవి)

దీని అంతు మీరే కనుక్కోవాలి.

అసలు కవితా వస్తు వేదో తెల్సుకొనే బాలకా బుధులు సమాధానా లివ్వటం పరమధర్మం. గ్రుడ్డొచ్చి పిల్ల నెక్కిరిస్తున్నట్లు భావించి తోసిపుచ్చటం ధర్మ విరుద్ధం. గోపాలుడు బాలుడైనప్పటికీ, అవలీలగా గోవర్ధనగిరినెత్తి అందరి ముప్పులూ తీర్చాడు.

"గడ్డంబు నెఱసిన గాడు పెద్ద"-ఈనీతివాక్యాన్ని చులకన చేయకండి. నాకు సమాధాన మిచ్చినంత మాత్రాన మీ వాళ్ళనుంచి వచ్చిపడే పరువూ ప్రతిష్టా నాకేం అక్కరకు రాదు. అయినా మీవంటి ధర్మ కోవిదులకు ఎంతో సహనం, అనుగ్రహం వుండాలి.

ఎల్లకాలం ఈ విద్యాసింహాసనం మాకే వుండా లన్న దురాశ పనికిరాదు. పిల్లవాళ్లకి పెత్తనం వొప్ప

చెప్పకుండా మహారథికులై యెల్లకాలం పెత్తనం చెలాయించిన శతవృద్ధ భీష్మ ద్రోణాదు లేమైనా కౌరవ వంశాన్ని కాపాడారేమో చెప్పండి.

సోపానం 9 (పింగళి సూరన్న)

కవితావస్తు ప్రదర్శనం ప్రధాన లక్ష్యంలో పెట్టుకొని, నడుం గట్టుకొని ఈనాటి నవ్యసాహిత్య సామ్రాట్టుల్ని కవ్విస్తూ వెలమీదికి దిగిన నా కలానికి తగిన సమాధానం మరెవ్వాళ్ళైనా యివ్వవచ్చు.

అధునాతన భాషా పరిభుత్వాధికారుల్నే నేనడిగింది. మిగతా సాహిత్య సైన్యాధిపతుల్ని, నానావిధ గ్రంథనిర్మాతల్ని నేను లెఖ్ఖలో పెట్టుకోనే లేదు. వాళ్ళ బలాబలాలేవీ నా లెఖ్ఖ చేయలేవు. కోపుతిన్నటం పట్టు పట్టడం చేతకానివాళ్ళు ఎన్నికూతలు పెడుతున్నప్పటికీ ప్రయోజనం లేదు.

నాటురకాల ధోరణి మార్చుకొంటే కొన్నాళ్ళకి నా చూపులో పడతారు. అంతేగాని దాణా బుట్టలు పెద్దవి పెట్టుకొని కళ్ళు చెదిరేటట్లుగా బొమ్మలు

మోపురాలు పెంచుకొంటేగాని కోటప్పకొండ ప్రభ లాగటం రాదు. సాహసం ఉండాలి. ఉపాయం తెట్టాలి. అప్పుడు పందెం కొట్టి ఖగోళమును అంకె తెయ్యాలి.

ఇహ ప్రాచీనప్రబంధ పురాణ సామ్రాట్టుల్ని కదలిస్తాను. వీళ్ళ సత్తాసూరా చూపిస్తేగాని, కవిత్వం యెంత అలివిగాని కష్టసాధ్యమైనదో తెలియదు. సరిగా వున్న పుస్తకాల్లో సరుకు అనేకరకాల ఉల్లాగాల్లోకి దింపుకుని మోసుకొని ఖూనవాక్యాలబస్తాలంతా చెప్పాలు దిబ్బళ్ళు కట్టిస్తున్నారు.

వీళ్ళంతా పురాతన సాహిత్య కుటీరాల సమార్గు పట్టుకొని నారసత్వాలకోసం వెళ్ళాడుతున్నారు. వీళ్ళ చూపుసిద్ధ మొనగాడి సాముగరిడీలుగూడా చూడండి.

ఇది కల్పనా ప్రబంధ కల్పతరువైన సూరన్న కళాపూర్ణోదయ భావకుసుమం. ఇతని ప్రతిభా ప్రభావాలు ఎట్లా తేలినయ్యో చూడండి. అభిమానించ వద్దనను. కవిత్వమిదేనని అపోహ పడవద్దంటాను.

తమిం బూందిగెలం మాగుటుమ్యోలల బంతా
లాడుచుక్కా మాగునా

కొమరుం బ్రాయపు గబ్బి గుబ్బెతల యంఘ్రుల్
సక్కఁగాఁ జాగి మిం
టి మొగంబై చనుదెంచు తీఁగఁ గనుఁగొంటే!
దివ్యమౌనీంద్ర! నా
కమృగీనేత్రలమీద కయ్యమునకుం
గాల్చాచులాఁ గొప్పెడిన్!
(కళాపూర్ణోదయంలోది)

కలభాషిణి తన చెలికత్తెలతో పంతాలాడుతూ పూల తీగెల తూగుటుయ్యాల లూగుతుంటే, నాక లోక సౌందర్యవంతురాండ్రపైఁ కయ్యానికి కాల్చాచు నట్లుగా వుందని నారద శిష్యుడైన మణికంధరుడికి తోచినట్లు పింగళి సూరన్న కలం చెప్పింది. ఇతని లేఖినికి అడ్డు వంచనివారూ లేరు. బుఱ్ఱ తిప్పనివారూ లేరు.

అధోముఖాన్ని పెడుతుంది. అసహ్యాన్ని అశ్లీలాన్ని అందిస్తుంది.

అంచేత వూపులో లేచిన కాళ్ళని, వూపుని యిట్లా తీసుకోకూడదు. అసలు స్వాభావ సౌందర్య కిరణాలు కవిత్వానికి ప్రాణాలు. యీసంగతి గుర్తించని యీ పింగళి సూరన్న కలంలోంచి నట్టి చాదస్త నర్తన తప్ప కవిత్వ మెక్కడా దిగలేదు. ఉయ్యాల వూపుల్ని నా కవితా చాతుర్యంతో చూపిస్తున్నా చూడండి.

తుల(దూగఁ దిగుచున్న నందనకళా
దోర్వీర్య సౌందర్య వ
స్తులతాతన్వుల నొక్కయూపున వనిఁ
దూనీగలఁ జేసి, వి
స్తుల గర్వాతిశయమ్ముతో మధుర తంతుల్
మీటి యీ గందుకో
యిల మా స్వర్గపు ప్రాణితోడినది గాదే
తూగుటుయ్యాలలఁ॥

(మనోహరంలోది

ఇట్లా కలం నడిస్తే కవిత్వం కనిపిస్తుంది. ఇది

సహజ సౌందర్యోపాసకుని సొమ్ముగాని, బీరువాలు తెరచి బిరుదులు పెట్టుకొన్నవారిది కాదు. ఈ సంగతి తెలియకుండా దేశాన్ చాదస్తపు ధోరణి కూరికూరి కావడి పెట్టె గ్రంథాలు మోసుకొస్తున్న వాళ్ళని కవులంటే సహించకుండా వుంటానా?

సోపానం 10

(బమ్మెర పోతన)

కవితా సంస్థానం నాది. సాహిత్య సంస్థానం మీది. కవితారాజ్యం నా యేలుబడిలో నడవాలి. నేను కవితారాజ్య పట్టాభిషిక్తుణ్ణి కాకమునుపు, నా కవితా రాజ్యాన్ని సాహిత్యసామ్రాట్టు లంతా ముట్టడించి, నానావిధాలా చికాకుల బఱచి, చిక్కిరిబిక్కిరిచేసి అయోమయావస్థలోకి దించి, తామరాక్షసిని నలుమూలలా తాండవింపజేస్తూ, కదలకుండా మెదలకుండా గ్రుడ్డుతెమి గాండ్రిస్తుంటే నేనెట్లా చూచి సహించేది? అంచేత తీవ్ర రూపం ధరించాల్సి వచ్చింది.

నేను సాహిత్యసామ్రాట్టునని చెప్పించుకోవడం చెప్పుకోవడం, యెట్లా ధర్మంకాదో, అట్లాగే మీరు

గూడా కవితా సామ్రాజ్యాలున్నవని చెప్పుకుంటూ వచ్చిం
చెప్పుకోవడం ధర్మంకాదు. మీరు మీకున్న రాజ్యంతో
మీరు సంతృప్తి పడితే, నాకున్న రాజ్యంతో నేను
సంతృప్తి పడటం ధర్మం. అంతేగాని నా కవితా
రాజ్యాన్ని గూడా, మీరే కబళించాలని కుతూహలపడితే
పోరు ఘోరమౌతుంది.

మేం మేమీ యెఱుగం. ప్రతివారే మహాకవుల్ని
అహ్వానించి, సన్మానించి, అందలాల కెక్కించాలనటం,
ధర్మసమ్మతం గాదు. ఎందుకంటే ప్రజలు భజనలు చేస్తే
వారేగాని నిజాన్ని గుర్తించేవారు కారు. అంగోలి వంటి
వంటి అమాయక ప్రజానీకంచేత గజారోహణాలు,
ధ్వజారోహణాలు జరిపించుకొంటుంటే, సత్యాగ్రహులు
చూచి యెట్లా వూరుకోవటం?

వృత్తాలు, ధర్మశాస్త్రాలు, బోలెడు చేసేస్తు
న్నంత మాత్రాన కవిత్వం కాదు. కవులు గారు. ఇంత
మాత్రానికే కవిత్వమైతేనూ, కవులైతేనూ, ఇంటింటా
కవులున్నారనుకోవలసిందే. ఇంకా ధానశీలు కట్టుకొని
శాలువాలు కప్పుకొని, జావళీలు తయారు చేసి,
చిరతలు పట్టుకొని వెంటబడే ముఠాలు చాలా వున్నై.

సున్నం గానుగాడే వాళ్ళని, ఊలు అప్పాకన్నులు కొట్టే వాళ్ళని, సున్నానికి వాళ్ళని పెద్ద పెద్ద బొక్కెనలతో తేసి మోసుకొచ్చే వాళ్ళని, సుతా గంగా త్రాపీ పని చేసేవాళ్ళని కలిపి, యింజనీర్లందు యెంత సవ్యసాచులో, యీగా కనిపిస్తున్న నానారకాల నాహావ్య సంపన్నులిక్క కవిబ్రహ్మలంటేను, కవి నాట్య భావములంటూనూ, నా కంత నవ్వొస్తున్నది.

ఇది గ్రహించకుండా ఆగ్రహిస్తే మట్టుకు మీ లోంచి లోకానిక ఎంత ఐశ్వర్యం, యెటువంటి ధర్మ భిక్షా దిగుతుందోకని పెట్టె జగన్సాక్షి సిద్ధంగావున్నాడు.

ఇహ ఎత్తుపడ్డవాటికి ఏటేటా దానకళా ప్రపుష్టులు ఖర్చుపడి, కష్టపడి, చిట్టూ, తవుడూ ఎంత కలిపి పెడుతూన్నప్పటికీ పుర్రు పెడుతున్నేగాని, కవితా క్షీరాన్ని ప్రసాదించటం లేదు. ప్రసాదిస్తే మట్టుకు నోబెల్ప్రైజ్ ఇప్పిస్తా. ముందుకొచ్చి కవ్వించండి.

ఇటువంటి వాళ్ళంతా ప్రోగై, భక్తిలో మునిగిన పరమ భాగవతోత్తమున్ని గూడా తమకు తోడుగా వుండటానికి కవికింద కట్టేసుకొన్నారు. నిజంగా నేను

కవినే కాంబోలు ననురోని, గావా భ్రష్[illegible]గాండా వాళ్ పోష్టస్తు [illegible]ను.

పైగా తనకు తల్లిగా వున్న [illegible] పేర్లు పెట్టి, యెట్లా వోదారుస్తున్నా[illegible] [illegible]. కవిత్వానికి యిటువంటి దోషమాపాదించటం. [illegible] కవిత్వంకాదు. కీచకులవంటి వాళ్ళకి [illegible]. పైకి కనిపించని మారీచులవంటి వాళ్ళకి అమ్మటం [illegible]తమేనన్నమాట.

కాటుక కంటినీరు చనుకట్టుపయిం
బడ నేల యేడ్చెదో
కైటభదైత్య మర్దనుని గాదిలి
కోడల! యో మదంబ! యో
హాటకగర్భురాణి! నిను
నాకటికిం గొనిపోయి. యల్ల క
ర్ణాట కిరాట కీచకుల కమ్మ
త్రిశుద్ధిగ నమ్మ భారతీ॥—

(భాగవతంలోది)

ఓ మదంబ! ఓ హాటకగర్భురాణీ! ఓ కైటభ దైత్యమర్దనుని గాదిలికోడల! కాటుక పెట్టుకొన్న

కన్నీళ్ళు రెండుచళ్ళమీద పడేటట్టుగా ఎందుకేడుస్తావే? నా పొట్టకోసం నిన్ను దుష్టుల కంటగట్టను. త్రికరణశుద్ధిగా నమ్మమని ప్రతిమాలుతున్నాడు. ఏ కారణంచేత త్రికరణశుద్ధిగా లేక తనతల్లి కనపడ్డదో ఆలోచించండి.

ఇక్కడ కాటుక కంటినీళ్ళని కారుమేఘాలగా తీసుకొని, స్తనాల్ని పర్వతాలలాగా చూచుకొని వ్యంగ్యంగా కలం నడిచినప్పటికీ మెచ్చదగ్గదికాదు. ఎందుకంటే! సరస్వతిని మాత్రం దేవతగా సంబోధించి, తల్లి చళ్ళని వర్ణించడం ఏం ధర్మం? ఇట్లా అంటున్నది యీ భాగవతోత్తముని దూఱటంగాదు. ఇతణ్ణి పట్టుకొని కవిత్వ మిదిగో చూడమంటున్న మిగతా యీ పద్యాల బత్తుల్ని మందలించడం. దారిచూపించడం తప్ప మఱేం గాదు. నా కలంనుంచి యీ భాషాప్రపంచంలో నాల్గు సంఘాలుగా విభజింపబడ్డవారిలో యీపోతనామాత్యుడు మూడవ తరగతి వాడు. అనగా ఏసరాజన్నమాట. కష్టాలలోవున్న తల్లిని నాకలం యెట్లా ఓదారుస్తున్నదో చూడండి.

దేనికి తల్లి! నీ కడుపుతీపి గుఱించి
మఱింతగోల? నీ
కూనలు గండులై ముదముం
గూర్చెడి చక్కని పెద్దికొండలై
మానధనమ్ము నిల్పుకొని, మాతృ
ఋణమ్మును దీర్చుచున్నచో
ఈ నదియేటి దూకుము! మహీతల
మంతయు మ్రొగ్గిపోవగా ॥ ---

(భగవన్మత భాష్యం లోనిది.)

ఇట్లా వాదార్చాలి. కవిత్వ మిట్లా నసబర్చాలి. చివరికి వీడు భక్తులన్న భయంగూడా లేక, ఇట్లా లేచాడేమని అంతా అసహ్యాగించుకొని, జిల్లాయిలు పెట్టుకొని, నా చూపు తగిలినా మైలపడతామని భయం పెట్టుకొని, తొలిగి తొలిగి పోతారని బాగా తెలుసు.

బోదకాలు పుస్తకాలు వాళ్ళు నా పరు గందుకోలేరు.
మన దేశ భాషాసౌందర్య కిరణాల్ని
నానా దేశ భాషలలో తిరగబోస్తే
ఎంతనిగ్గు ఉందో తేలుతుంది.

స్లో ప్రా సం 11 (శ్రీనాథుడు)

ఇంత సాహిత్యజనానికి పరవశత్వం పుట్టించ గల కవిపుంగవుడ్ని మాగా తెనుగు గడ్డమీద చూపిస్తే మెచ్చుకుంటాం. నెత్తి కెక్కించుకుంటాం. మన పురాతన పురాణ కాలం నుంచీ పరిశీలించి చూచినా, అంత జగద్విఖ్యాత కవిచక్రవర్తులు కనిపించటం లేదు. మనం మన పెద్ద వాళ్ళని యితర దేశాలకు గిరాటువేసి దివ్య కవితా మాహాత్మ్యం ప్రకటించుకొన్నప్పుడు చంకలు కొట్టుకోవాలి. వ్యాసుడు కాని వాణ్ణి సార్వభౌము డనరాదు. ఇది తెలియకుండా భుజాలెగిరేస్తూ బజార్లలో పొంగిపోయేవాళ్ళకు పేరిగాడికి ప్రతాపరుద్రుడి వేషం వేసినట్లుంది.

ఇప్పట్లో పిల్లుల్నీ, బల్లుల్నీ బెదరగొడుతున్న వాళ్ళని, సింహశార్దూల సంహార సాహస సార్వభౌముం డనటం మన తెనుగువాళ్ళకి బాగా పట్టుబడ్డది.

ఎవడిమాట సర్వసర్వంసహాస్థలి కెక్కి ప్రఖ్యాతి బొందుతుందో, వాణ్ణి కవిసార్వభౌము డనటం ధర్మం.

ఎవడి దగ్గర ఏను వారాంగనలం దాటిపోనంత నికి, తటపటాయిస్తుందో వాణ్ణి కవిసార్వభౌముడు అనటం మన ఖర్మం.

విచక్షణా దృష్టి, విమర్శనాదృష్టి లేని వాళ్ళ యిన్ని సంచులు మూటలు కట్టుకొని ఖర్చు పెడుతున్న మందలో కవిసార్వభౌములు కనిపించరు.

కవిత్వం ఏదో, సాహిత్యం ఏదో తెలియనిప్పుడు రసికజన చక్రవర్తిక, ఖ్యాతులైన సిద్ధులైన కవిసార్వభౌములు గోచరిస్తారు. వెంట దేవిరిగొట్టు పత్రాలగాళ్ళు, పెట్టుబడిన, భజన చేయించుకొంటున్న స్తోత్రభాండాగారి స్వర్ణాల మాంత్రిక చాడిస్తే సార్వభౌములు ప్రత్యక్షమౌతారు.

ఎన్నెన్నో స్తోత్రపాఠాలు కరంకరంగా ప్రింటు చేసిన యిలాంటి గ్రంథాలు పొట్టలిక్కి యీ భట్రాజు పత్రాలాలు కాల ప్రవాహాని కెదురు లాక్కుపోతున్నాయి. ఇహ ఈ రాధాకృష్ణవలు వాడుకు చెప్పేది మొట్టమొదట్నా, మధ్యలో ఛందం తిరక్కుండా వుంటే అంతే చాలు. వెనకటికి అమాయకులంతా దేన్నో నమ్ముకొని ఏటం

వచ్చారట. రాగా రాగా పనవాళ్ళ తరహాలన్నీ అట్లా వస్తున్నై.

ఇహ యీనాడు కవిసార్వభౌముణ్ణి కనిపెట్టగల దాతలూ లేరు. శ్రోతలూ లేరు. ఎంత బాగా గ్యాస్ కొడితే అంత భగ్గుమని వెలిగే పెట్రొమాక్సులైటువంటి వాళ్ళు నిలబెట్టిన కవిసార్వభౌముడి సత్తా చూడండి. వీని ఉత్తమమైన శృంగార నైషధ కావ్యం ఎంత శ్రావ్యమైన పాకాన బడ్డదో చూడండి. ఇతడు శ్రీనాథుడు. ఇంత గుణవంతమైన పేరుకలవాడు సార్వభౌముడై యెట్లా పరాధీనుడై శ్రీహర్షుడు రచించిన సంస్కృత శృంగార నైషధాన్ని తెనిగించాడోగాని, పండితపుష్టి భాషకి బాగా పట్టించాడు. వాపు బలమని భావించుకొంటున్న వెఱ్ఱివాళ్ళ ముఠాలోబడి భాషకి వాపు తెచ్చిపెట్టాడేగాని, ప్రపంచ ప్రాణమైన స్వభావ సౌందర్యాన్ని గుర్తించి కలాన్ని నడిపించలేక పోయినాడు. నడిపించగలవాడికి యీ చాదస్త ధోరణి తగదు. వ్యాతానికి వచ్చినవాడు, తన తాత ముత్తాతల సిరిగతులెత్తుకోడు. రోజువారీగా తాను తినే తిండిని

చెప్పుకోము. ఎక్కడెక్కడ తిరిగి చేసేదీ విప్పి చెప్పాం. పాడు వాగుడు పారపోయము. ఇన్ని అవలక్షణాల్ని దులుపుతున్న పద్యాన్ని చూస్తే తెలుసుంది.

నలినసంభవు వాహనము వారువంబులు
కులము సాములు మాకు కువలయాక్షి!
చదలేటి బంగారు జలరుహంబుల తూండ్లు
భోజనంబులు మాకు పుష్పబోఁడి!
సత్యలోకముదాఁక సకల లోకంబులు
నాటపట్టులు మాకు నబ్జవదన!
మధురాక్షరములైన మా మాటలు వినంగ
నమృతాంధసులు యోగ్యులనుపమాంగి!
భారతీదేవి ముంజేతి పలుకు చిలుక
సమదగజయాన! సబ్రహ్మచారి మాకు
వేదశాస్త్ర పురాణాది విద్యలెల్ల
తరుణి! నీయాన ఘంటాపథంబు మాకు॥

(శృంగార నైషధంలోది)

ఆదినుంచి, కువలయాక్షనీ, పుష్పబోఁడినీ, అబ్జవదనయనీ, సంబోధించు కొస్తున్నప్పుడు, మళ్ళీ అనుపమాంగి యని వర్ణించడం అనవసరం. అసలు మాట్లాడు తున్నప్పుడు మాటమాటకీ ఇన్ని పర్యాయ పదాల్లో

సంబోధించటం చాదస్తమౌతుంది. అదీగాక తియ్యా తియ్యని మాటలు వింటానికి చెఱుకురసం త్రాగి రానక్కరలేదు. అయితే ఏకాంత ప్రదేశానికి తీసికొని పోయి నలచక్రవర్తి గుణాలు గొప్పతనాలు చెప్పాలి గాని యీ చాదస్తమైన వాగుడుతో గలభా చేయ గూడదు. క్రమవిరుద్ధంగాని పలుకుబడితో తమ గొప్ప తనాలమీద తమ ప్రభుని ప్రతిభాప్రభావాల్ని తేల్చాలి. కాని మజాకా నా కలం చూపిస్తున్నది చూడండి.

అవలీలగా మూఁడు భువనాలు దించేడి
మొనగాఁడు మేమన్న మ్రొక్కువాఁడు
పౌరుషంబుగఁ జక్రధారియై యేలెడి
కలవాఁడు మేమన్న తొలఁగువాఁడు
భీకరంబుగ సర్వలోకాలుఁ దుడిచేడి
ముక్కంటి మేమన్న నక్కువాఁడు
సుకుమారముగఁ జివ్వి చికిలి వవ్వాలికించు
మధురాజు మేమన్న మాటలాఁడు
కనుక; మేమింక నెవ్వాని కార్య శౌర్య
వీర్య సౌందర్య సద్గుణ ధుర్యులమయి
వచ్చినారమో కనిపించి ముచ్చటించి
వీదు తండ్రివి మెప్పించి పోదు మబలII

(మనోహరంలోది)

ఇంతకూ నే ననేదేమిటంటే ! జాగ్రత్తగా వినాలి.

మన వాళ్ళంతా ఎక్కా లొప్పచెప్పడంలో దక్షులేగాని లెక్క మట్టుకు చేయలేక పోతున్నారు. ఈ లెక్క చేయగలవాడి చేతిలోనే కవిత్వం కులుకుతుంది.

ఎక్కడో వొక్కవంక తీసి విమర్శిస్తేగాదని కవ్విస్తారేమో! భాండానికి వొక్క బెజ్జ మెక్కడపడినా చిల్లిదే అవుతుంది. పేరులో పూస వొక్కటి జారితే మిగతావిగూడా దానిమాదిరిగానే తయారు.

ఇట్లా విమర్శిస్తున్నది పోట్లాటగ్గాదు. మన పెద్ద వాళ్ళంతా సాహిత్యాన్ని కవిత్వంగా భ్రమించి పెడదారి బట్టారని చెబుతున్నా. ఇంత మాత్రానికి పెద్ద వాళ్ళని దూరుతున్నానని కారాలు మిరియాలు నూర వద్దు. మన పెద్దవాళ్ళంతా, ధర్మభిక్షకోసం భాషా భిక్షకోసం కలాన్ని అరగదీశారు. ఈ రెండు ధర్మాల్నే పాలించడం ప్రధానమనుకొని పాపం కవిత్వానికి వాచి పోయారు. ఇదీ తెలియనివాళ్ళు సాహిత్యంలోబడి వాచిపోయారు.

సోపానం 12 (కవిబ్రహ్మ తిక్కన)

ఎవడిలో ఎక్కువ ఉక్కురోషం, అధికారం కరుడుగట్టుకపోయిందీ వాడి మొహం, వాడి అహం చెప్పనే చెబుతుంది. వీనిలో అధికార మోహం కణుపులుకట్టి మధుర మంజుల వాగ్విలాసాలు, మాయా వ్యూహాలు పన్నుతూంటై. మధ్యమధ్య ఈ మారీచుడు అనేక అనామక ప్రేత మొహాల్ని కదలించి, ప్రకటించి పట్టాభిషేకాలూ, కనకాభిషేకాలూ జరిపించి మిగతా అయోమయ, దౌర్భాగ్య జాతక పాతక పట్టాభి రాముళ్ళకి కళ్ళు కుట్టించి, భ్రమలు పుట్టించి పరిగెత్తిస్తుంటాడు.

ఇటువంటివాళ్ళు ఆడుతున్న కపట నాటకాల్ని ఇట్టా బైటపెడుతున్న నిరంకుశ విమర్శకాగ్రేసర చక్రవర్తిని ఏ పరిషత్సభా సమావేశాలకీ పిలవరు. పిలవక పోయినప్పటిగ్గూడా పిడుగల్లే నాడు దూకాడా, ఆనా డక్కడింకా యీ కుటిల గుణగణాలంకార దైత్య వల్లభుల మొహాలు కమిలి కుమిలిపోతై.

ఎందుకింత స్పర్ధా, దుగ్ధా పట్టి పళ్ళు పుళ్ళు పడేట్టు గన్నుకోని బాడితలు పెట్టి చెక్కుకోని బాధ పడుతున్నారో పిలిచి కనుక్కొనే దయారస హృదయు లింకా పుట్టలేదనుకుంటా.

అసలు నాధోరణి ఇనిఫెంటు క్లాసుకి, ఎలిఫెంటు క్లాసుకీ అర్థంకాదు. ఎవడు జ్ఞానానికి యూన్వ్యాస పుష్టి తెచ్చుకొంటాడో వాడు, జ్ఞాన సౌందర్య తేజస్సుతో నా ధోరణి తెలుసుకుంటాడు. బోసి నోటివాడు, చెరుకు గడల్ని తిడతాడు. బోడి తలవాడు దువ్వెనల్ని తగలపెడతాడు. అంచేత ఇటువంటి జాతివాళ్ళ మాట పెడచెవి పెట్టినప్పుడే నా మాట వినబడుతుంది. అంతే గాని, పళ్ళూడిపోయిన వాళ్ళ మధ్యా బట్టతలవాళ్ళ మధ్యా ఎంతెంత (Loud Speakers) లౌడ్ స్పీకర్స్ని పెట్టి నాచేత వాగించినప్పటికీ వినబడదు. పశువులు గాని, పక్షులుగాని, తమ గుంపులోకి క్రొత్త దాన్ని రానీయవు. వస్తే నిల్వనీయవు. వాళ్ళనీ - నన్నూ చూచి నప్పుడు యీ గమ్మత్తు కనపడుతుంది. పూర్వ ప్రపంచానికి పహారాకాస్తున్న ఉప్పుడుపిండి పతాలాలకీ, తొట్టి స్నానాల ముతాలకి నా మాట గిట్టదు.

ఇంకోమాట. "పూర్వసువాసినులలో రెండు రకాలుగా చీలి, కనిపిస్తున్నట్టు ఒకే భాషా ప్రపంచంలో పుట్టిన ఈ సాహిత్య పరిషత్సభా సభ్యులలో రెండు రకాలుగా చీలి కనిపిస్తున్నారు. సాహిత్య పరిషత్సభ వారొకరు-నవ్య సాహిత్య పరిషత్సభవారొకరు. ఒకరికి మడులెక్కువ - పొడలు తక్కువ. ఇంకొకరికి మడులు తక్కువ - పొడలెక్కువ, వీళ్ళంతా ఒక్కొక్క తిరణాలలో ప్రోగై పూర్వ భాషా దేవాలయాల చుట్టూ ప్రదక్షిణాలుచేసి ప్రాణాచారాలు పడుతుంటారు. ఎప్పుడైనా - నావంటివాడు మీద విరచుకొని పడేటప్పుడు వీళ్ళిద్దరూ చెట్టాపట్టాలు పట్టుకొని గ్రుడ్లురుముతారు. శృతి కలుపుకుంటారు. ఎన్నెన్నిచోట్ల వీళ్ళు బోల్తాలు కొట్టారో చూపిస్తుంటే, ఎబ్బెబ్బే అవి బోల్తాలుకావు సర్కస్ ఫీట్సని యీ ఇద్దరూ ఏకగ్రీవముగా రొకంటి పాట పాడుతున్నారు. అట్లా కూడపలుక్కుంటేగాని యీ కష్టకాలంలోంచి గట్టుసపడరు.

అయితే, వీళ్ళ గోళానికి కవి బ్రహ్మగారైన తిక్కన సోమయాజిగారు గూడా యీ గందరగోళంలో

పడ్డారు. వారుమట్టుకు కవితా వస్తువును గ్రహించారు గాని చిత్రించ లేకపోయినారు. మామూలు విషయాల్ని కూడా వ్యర్థపద భూయిష్ఠమయిన సమాసాలలో ఇరికించి వృత్తాలతో నడిపించడం సాగించారు. వ్యాస మహా భారత భారాన్ని చాలామోశారు. అసలు ఒకరి బరువు మోసేవాడి మొహంలో ఒకరి సొమ్ము ధరించేవాడి మొహంలో సంపూర్ణ వికాసం వుండదు. అయితే ఉత్తమ క్షాత్ర ధర్మాన్ని పాలిస్తున్న ఫల్గునుడి ప్రతాపాన్ని, పరాక్రమాన్ని వర్ణిస్తూ చాలా నీరసం చేసారు. అరణ్యవాసం వచ్చి పడ్డనాడు, అర్జునుడు అడవులలో దెబ్బతిన్న పులిగా తిరిగాడు. గాని పాంచాలి పోయి. అలోలక్షణా అంటూ ఎప్పుడూ ఏడవ లేదు.

శా॥ సింగం బాకటితో గుహాంతరమునన్
చేడ్పాటుమైనుండి. మా
తంగస్ఫూర్జిత యూధ దర్శన స
ముద్యత్క్రోధమై వచ్చు నో
జం గాంతార నివాసఖిన్నమతి
నస్మత్సేనపై వీడె వ
చ్చెం గుంతీ సుత మధ్యముండు సమర
స్థేమాభిరామాకృతిన్॥ —

(భారతంలోనిది)

ఇక్కడ తిక్కన్న గారు బోల్తాకొట్టారు. "కాంతార నివాస ఖిన్నమనస్కత్వేనపై" దూకాడన్నారు. అయితే ఆఖరికి ఆకలైన పిల్లికూనకూడా ఏమూలా పడివుండదు. లేచిపోతుంది. అటువంటప్పుడు మృగరాజైన సింహం ఆకలితో చేడ్పాటుతో అన్నీ ఉడిగి గుహాలోబడి ఎట్లావుంటుంది ?

దేనికన్నా భయపడి ఎటూపోలేక పడివుందేమో నని తోస్తుంది. అట్లావున్న దానికి ఏనుగుల గుంపు ఎట్లా కనిపించి ఎగిరిపడుతుంది? ఉపమానం ఉదాహరణ సరియయిన తూకంలోనూ పాకంలోనూ పడలేదు. కనుకనే కవితా వస్తువు కాస్తగూడా కనిపించకుండా పోయింది. ఇక్కడ కవితాలేఖినీ చాతుర్యం చూపించ వల్సిన ఘట్టం అయోమయంలో పడి మట్టమయి పోయింది.

ఇహ దాని పోకు నా కలం చూపిస్తున్నది. చూడండి. మొహాలు చిట్లించు కుంటుంటే బాగా కన పడదు. జాగా తెలియదు.

కవితా సంస్థానము

మ॥ మది వేధించు మహాప్రతాపమున
బ్రహ్మాండంబు ఖండించి, దు
ర్మద ధారాధర గర్వ విస్ఫురణ
శౌర్యస్ఫూర్తి గర్జించి, యీ
పదరంగంబున సైన్యరాజి వణకించన్
వచ్చె, సామ్రాజ్య ది
వ్య దశాశ్వాసము వోయి, కాలపురు
షుండై పీడు నేఁడేమిటో!

(మనోహరం లోనిది)

అయితే ఇట్లా పెద్దవాళ్ళను పట్టుకొని తప్పులు పట్టటం, భావ్యంగాదని నాకు నీతులు చెబుతున్నారు. అట్లయితే వీళ్ళేమో పెద్దవాళ్ళు వ్రాసిన భారతాల్ని రామాయణాల్ని ప్రజల చేతుల్లోంచి లాగేసి వాళ్ళచేత తయారుగాబడిన భారతాల్ని రామాయణాల్ని బలవంతంగా తెచ్చి పడేయటం ధర్మమేనన్నమాట. నేనేమో పెద్దవాళ్ళ దోషాల్ని దులపటం కనబడుతున్నదిగాని అసలు వాళ్ళేమో పెద్దవాళ్ళని ఎంత చిన్న చూపు చూస్తున్నదీ ప్రజకు తెలియటం లేదు. పూర్వకాల భారత, భాగవత రామాయణాలు కమ్మని

శైలిలోవుంటే మధ్య మళ్ళీ వాటినే పిష్టా వ్రాయటంలో వున్న గీర్వాణమేమిటో నాకు తెలిసినట్లు ప్రజకు ఇంకా తెలియలేదు. పోనీ వాళ్ళంతకంటే గొప్పగా పేర్పించి చేర్చింది ఏముంద చెప్పండి? చాటు మాటున సాగడంలోకంటే ముందుకొచ్చి కవ్వించడంలో అతి మనోహరమైన ధర్మముంది. ధైర్య సాహసములుంటే ముందు కాగితంమీద కలంపెట్టి తరువాత బరిమీద కొచ్చి కూతపెట్టండి. సత్తా తెలుస్తుంది. నా విశ్వజన సహోదరులంతా సమన్వయ జ్ఞాన సౌందర్య పుష్టితో విచక్షణాదృష్టి తెచ్చుకొని నన్ను కనిపెట్టండి.

స్లోహాసం 13 (రవీంద్రనాథ టాగూరు)

సుకుమార సాహిత్యానికి వొడిపట్టింది లోకం. ఇది రవీంద్రుడు కనిపెట్టి మనోహర భాషావనాల్లో చక్కచక్కని లలిత పదాలేరి తట్టకెత్తుకొన్నాడు కేకపెట్టాడు. నలువైపుల నాణెగాళ్ళూ తట్టదింపి చూచారు. మేలిసరుకు తళుకులూ, మెఱుగులూ కళ్ళు కుట్టించినై. ఇహ వెఱ్ఱిలోకం ఎగబడకేమౌతుంది.

పూర్వకాల వేదశాస్త్ర పురాణధోరణ్ని, తన సుందర సుకుమార సాహిత్య సౌందర్యవీధుల్లో కులికించి బాగా చెలామణీచేసుకొన్నాడు రవీంద్రుడు. అంతే పరాధీనుడై సహజ సౌందర్య ప్రకృతికానుపులన్నింటికీ ఉలిపిరి కాగితాలు చుట్టి, చక్కని న్యాసైపుతో మార్కెట్టుకి తీసుకొచ్చాడన్నమాట. దీనికి మార్కెట్టంతా విఱగబడింది. అంతేతప్ప అద్వితీయంగా, అపూర్వంగా ఏ పుస్తకంలో కవితా వస్తువును జూపించి విప్లవాన్ని లేపి, వినూత్న జగత్తును రవీంద్రుడు సృష్టించాడో చెప్పండి? అసమాన సమన్వయ జ్ఞాన సౌందర్య దృష్టితో స్రష్టకావాలి కవి.

అయితే రవీంద్రుడికి నోబెల్ ప్రైజు ప్రపంచం ఎందుకిప్పించిందని బోకరిస్తారేమో? లోకానికి వేదాంత పిచ్చ బాగాపట్టింది. ఇది రవీంద్రుడు బాగా తెల్సుకొని, సమస్త వేదాంతాల ఉచ్ఛిష్టాన్ని పిండి గీతాంజలిలో పోశాడు. ఈ గీతాంజలిలో వెఱ్ఱి వేదాంతుల గుచులన్నీ ఉండబట్టి నోబెల్ ప్రైజు వచ్చింది.

మన మహారాజశ్రీ చెప్పినట్లు సమస్త మానవ లోకానికి బ్రతికుండగా మహారాజరికం, మహారాజు

జీవనం సమానంగా కావాలిగాని వెఱ్ఱివేదాంతుల మెట్ట వేదాంతాలు బ్రహ్మశ్రీలు అక్ఖర్లేదు. ఈ వెఱ్ఱివేదాంతుల గీతాంజలి ధోరణి, నాటి మానవులమీద సవారీచేస్తున్న ధనికవర్గానికి సౌఖ్యమార్గం చూపిస్తుంది. అటువంటి ధనికవర్గమంతా మెచ్చుకొని రవీంద్రుడుకు నోబెల్ ప్రైజు ఇప్పించింది. అయితే రవీంద్రుడు రచించిన ఏ పుస్తకం, ఏ సూత్రం, ప్రపంచ ప్రజావిప్లవం తెచ్చి లోక కళ్యాణంకోసం నవరత్న తోరణాలు కట్టిందో చెప్పాలి? ఈ నిమిషంవఱకూ ఆ లెక్క ఎవ్వరూ చేయలేదు.

కోడికూత విని ప్రభాతలక్ష్మి వచ్చినట్లు, కోకిల కూత విని వసంతలక్ష్మి వచ్చినట్లు, రవీంద్రుని కూత విని ప్రపంచభవనాని కేమి వచ్చిపడ్డదో చెప్పండి? ఇదా గీతాంజలి వొక్కటి చూపిస్తారు.

అయితే, గీతలో ప్రభుత్వంవుంది. గీతాంజలిలో దాసత్వం వుంది. గీతలో వున్న ఫోర్సు అంజలిలో లేదు. ఈ నవయుగ ప్రజాశక్తికి కావల్సింది ప్రభుత్వం గాని దాసత్వంకాదు. అద్వైత సిద్ధాంతాన్ని ప్రసిద్ధిగా ప్రశంసించి విశ్లేసించే వాడెవడూ గీతాంజల్ని మెచ్చు

కోడు. ప్రతివాడికీ, గీతని నేనే చెప్పానన్న విశ్వాసం వుండాలి. అది అద్వైతమౌతుంది. ఎవడో కానరానివాడు గీత చెప్పాడన్న విశ్వాసం ద్వైతమౌతుంది. దాని కిహ రవీంద్రుడి మాదిరి దోసిలిపట్టే విశిష్టాద్వైత మౌతుంది.

అసలు, ఈ ఆధునికయుగంలో కావల్సినవి పాడు వేదాంతాలు కావు. శ్రుతి కల్పుకోవటాలు కావాలి. ఇది చాలా అసాధ్యమైన పని. హిందూ ముసల్మాన్ సోదరులు శ్రుతి కల్పుకొనే ట్లుగా రవీంద్రుడి కలం చేయలేకపోయింది. కాని మన తెలుగు దేశపు పల్లె దిక్కుల్లోనే హిందూ ముసల్మాన్ సోదరులు శ్రుతి కలిపి బంధురికపు బాటతో నడుగుతున్నారు. ఈగొప్పతనం మన తెలుగుకలం తెచ్చిందని విశ్వసించాలి.

ఒకే గొంతులో ఎన్ని శ్రుతులున్నయ్యో, ఎన్ని రాగాలొస్తున్నయ్యో అట్లాగే, వొక మహాకవి గొంతులో విశ్వజను లందరి శ్రుతులు వుండాలి. అంచేత మహాకవియైనవాడు విశ్వకల్యాణంకోసం, విశ్వజను

లందరి ప్రతికల్పనానికి, తగ్గ నాటకాలు, నవలలు వ్రాయాలి. అటువంటి గానాలాపన, నే మహాకవి మైనా చేస్తే ప్రపంచ శాంతి కనపడుతుంది.

రవీంద్రుడి హయాములో ఈ అవకాశం ఎందుకు వృథాగా పోయిందో గ్రహించండి. నాటకాలు నవలలు బోలెడు వ్రాసిన రవీంద్రుడి తపస్సు ఎందుకు ఫలించ లేదో ఊహించండి.

అసలు రవీంద్రుడి సత్తాంతా అరణ్యాల్లోంచి పర్వత శ్రేణుల్లోంచి, నదీనదాల్లోంచి, నీలిమేఘాల్లోంచి, నవపల్లవ పుష్పాల్లోంచి దిగి, వేదాంత సాహిత్యాన్ని ఇటువంటి ప్రకృతి సౌందర్యంలో పాదిగ మనోహర వేదాంత సాహిత్య చక్రవర్తిని చేసింది. సాహిత్యాన్ని చూచి కవిత్వంగా భావించి భ్రమించియున్న లోకానికి రవీంద్రుడు కవీంద్రుడేమో గాని నా ముందు కాడు.

ఈయుగానికి కావల్సింది నాటకము, నటుడు. నాటకాన్ని రచించి నటులను కదిలించిన కవిశేఖరుడు లేడు. రవీంద్రుడు కాడు. సాహసించి ఇంతమాట అన్నానని సున్నాలో తిరిగి గుడ్లుతిమితే యేం తెలుస్తుంది? అంత

మహాకవే వుంటే, దేశదేశాల నటుల్ని కనిటింది. అది యిల్లే. భారబ్బంతులు పెట్టుకొని నానావిచిత్రాల అగ్గి కలూ అల్లుకున్న ఆడపిల్లవలె, బహుభాషా సామ్రా పెట్టుకొని పనికిరాని పిట్టకథల్ని, మిట్ట వేదాంతాల్ని అందచందాలుగా అల్లి రవీంద్రుడు మల్లగా కాలాన్ని నెట్టుకుపోయాడు. ఇంతకూ ఇలాంటి శ్రమ సహమైనా వుపకరించేది వుందా?

ఇది తెలియకుండా ఎక్కడో చిన్న ప్రాంతీక బ్రహ్మరథం బట్టారని, ఇహ వూరూరా వెలిసిన సంఘాల బత్తులంతా బోయీలుగా తయారై వూరేగించారు. రవీంద్రుడి జ్ఞానధారాస్రవంతి, పచ్చి తిరనాలగుంపుకి పనికివచ్చిందిగాని దేశారాధకులైన కర్షక శ్రామికులకు పనికిరాలేదు.

ఎప్పుడూ మహాకవిచక్రవర్తి యుగాన్ని - జగాన్ని కళ్ళలో పెట్టుకొని, చిరకాలసిల్పాలో ముసు పెట్టుకొని సమస్తమైన ఐశ్వర్యాలు, అలంకారాలు ఇచ్చి శుభసుందర సుమనోభిరామ సీమలో ప్రతిష్ఠించాలి. భావి కాల భాగ్యోదయం చూపాలి.

అంతేగాని రవీంద్రుని కవిచక్రవర్తి అంటే నా కలం వప్పుకోదు. దాదాపు భవభూతి తరగలోవాడు రవీంద్రుడు. ఆంగ్లభాషాంతరాను చక్కదనాన్ని, ఐశ్వర్యాన్ని ముద్దుమూటలు గట్టించబట్టి ఖండఖండాంతరాలలో రవీంద్రుడి కీర్తిపతాకం లేచింది. ధనికవర్గ సాహిత్యంతో ధస్పళాలు సంపాదించాడు గాని ప్రజా సాహిత్యంతో విప్లవాలు లేపలేక పోయినాడు.

సోపానం 14 (భక్తిరసంలో కవితావస్తువు)

కవిత్వానికీ, సాహిత్యానికీ బాంధవ్యం ఉన్నదని ఎంత వగా చేస్తున్నారో చూడండి కాస్త. సూర్యుడికీ చంద్రుడికీ ఎంత చుట్టరికం వున్నప్పటికీ, చంద్రుని కీర్తిని సూర్యుడు అపహరించటం లేదు. సూర్యుని కీర్తిని చంద్రుడు అపహరించటం లేదు. ఎవరి కీర్తికి వారు సంతృప్తిపడి కాలాన్ని గడుపుకొంటున్నారు. అట్లాకాకుండా ఇప్పుడు సాహిత్య సార్వభౌము లంతా తమకున్న కీర్తికి సంతృప్తిపడక, నిరంకుశ కవితా సామ్రాట్టు కీర్తిగ్గూడా పట్టుకు పాకులాడుతున్నారు. ఈ

మోసాన్ని తెలుసుకోకుండా వుంటేమట్టుకు, సాహిత్య
మేదో, కవిత్వ మేదో యేనాటికి తెలదు.

అయితే! మహాజనులారా! మీ చూపులో బడ్డ
సాహిత్యం యేంపని చేస్తున్నదో, కవిత్వం యేంపని
చేస్తున్నదో మీలో యెవరన్నా కనిపెట్టినట్టుంటే కవిత్వ
మేదో సాహిత్య మేదో తేలేది. సుకుమార జీవితాన్ని
చిచ్చికొట్టి జోలపాడి చక్కగా నిద్ర పుచ్చుతుంది
సాహిత్యం. సుకుమార ధనిక లోకానికి నిద్రపట్టించడా
చేస్తుంది కవిత్వం. మన జగత్తులో ఈ నిమిషంవరకు
కనిపిస్తున్న పుస్తకాలు సుకుమార శ్రీమంతుల్ని మెత్తు
కొని బుజ్జగించి వాళ్ళకోసం నానాపాట్లు పడుతున్నై.
మొక్కుబళ్ళు మొక్కుతున్నై.

ఏ పుస్తకాన్ని చూచినా మహారాజ జీవితాలు,
మహా ధనికవర్గ జీవితాలు శ్లాఘింపబడుతూ కనబడు
తున్నైగాని, కష్టజీవాల జీవితాలకోసం గోల పెట్టినట్లు
ఎక్కడా కనపడదు. ఏ గ్రంథంలో చూచినా నాయకీ
నాయకులుగా శ్రీమంత సుకుమారవంశాల్లోవాళ్లే కని
పిస్తారుగాని, యెండ కెండి, వానకి తడిసి, చలికి చిల్లులు

పడి, పెద్దలకి జడిసి, యెముకలు పగలుగొట్టుకొని యీ సమస్త జగత్తును మోస్తున్న కష్టజీవాలు మాత్రం కనిపించడం లేదు.

ఇంతకూ నావాదం జిన్నాగారి పాకీస్థానం వాదం మాదిరి కవితా సంస్థానంగూడా విడదీయాలంటుంది. ఆ జిన్నాగారి వాదం, యీ చిన్నాగారి వాదం ఫలించే వరకూ శాంతిసౌఖ్యాలుండవు. భక్తిరసాన్ని కవితావస్తువుతో యెట్లా చూపిస్తున్నానో నా కిరణాల్లో చూడండి.

వనవాసంబును జేసిరమ్మని మహా
బ్రహ్మాండ సామ్రాజ్య శా
సన సింహాసనలక్ష్మి యిచ్చిన యనుజ్ఞ
వేడ్క బాలించి వ
చ్చిన బృందారక చక్రవర్తివిర!
త్వచ్ఛృంగార శాఖా రమా
మణి నీడ న్మము విల్వనిమ్ము! రఘు
రామా భక్త కల్పద్రుమా॥—
(భగవన్మత భాష్యం లోది)

దీనిలో కవితావస్తు వుంది. అయితే ఎటువంటి కళాకాంతులతో వుందో దీన్ని కవ్వించి విమర్శించగల

మగవాళ్లు బయట పడితే తేల్తుంది. సత్తా ఉన్న వాడెవడో వచ్చి చూడండి. ఇహ కవితావస్తువు లేక పోయినా నిరర్థక పద గాంభీర్యంతో సాహిత్యాన్ని యిట్లా నడిపించి యిది నిఖార్సైన కవిత్వం అని కనకాభిషేకాలు జరిపించుకొంటున్నారు. దాని తరహా గూడా యిదిగో! ఇది మచ్చుకి నేనే వ్రాసింది.

శ్రీరఘువంశ వీరకుల శేఖర !
దివ్యకృపా సుధాకరా !
చారు వినీలమేఘ సురచంద్ర
కళాకమనీయ సాంద్ర ! నా
ఘోరములన్ని బాపి, కల కోరిక
లన్నియు లేపి, నీ సదా
చార సువర్ణపద్మ పద సన్నిధిఁ
జేర్పవె ! నాదు పెన్నిధీ !

ఇటువంటి ధోరణి దింపి. దుంప తెంపుతున్నారు! సువర్ణఘంటా కంకణ ధారణ చేస్తున్నారు. ఇహ ఈ రెండు పద్యాలు పుక్కిట బట్టించి భక్తిసుధారసం దేని లోనుంచి వస్తుందో మీరే కనిపెట్టండి. నిలబెట్టండి, గిల కొట్టండి.

నా నిరంకుశ కవితాలేఖినికి దాష్ట్యసంభావన పట్టిషం పనికిరాదు. గోదాలో దిగి పంజాదెబ్బ చూపించి పందెం కొట్టడం బహు ఇష్టమైనపని. శ్రుతపాండిత్యం చూపిస్తున్న మొహాల్ని నేనెప్పుడూ లెక్కలో పెట్టుకోను. అడుగుతున్న ప్రశ్నని అర్థం చేసుకోన్న ప్రజ్ఞావంతుల్ని నేనెప్పుడూ తృణీకరించి తోసివేయను.

సాహిత్యమంటే కవిత్వం, కవిత్వమంటే సాహిత్యం. ఈ రెండిటికీ యేమీ తేడా లేదంటున్న వాళ్ళ చెవిదగ్గఱ యెంత యేడ్చి మొత్తుకొన్నా ప్రయోజనం లేదు. పొడుం బాగా కూరుకొంటున్న ముక్కులకి ప్రతిదీ పొడుంకంపే కొడుతున్నందువల్ల విచక్షణావాసన లేకుండా పోయినట్లు ఎప్పుడూ సాహిత్యంలోబడి కొట్టుకుంటున్న వాళ్ళకి విచక్షణాశక్తిపోయి, కవితావస్తువును గుర్తించడం కష్టమైంది. చాటుమాటున సణాగీ, గొణాగీ సకిలిస్తున్న మొహం ఎదుటబడి యికిలిస్తుంటుంది. ఇటువంటి దృశ్యం నాకెంతో అసహ్యంవేస్తుంది. గుండె వుంటే గోదాలోకి దిగాలి; గుండెజారితే గోదావరిలోకి దిగాలి.

మనవాళ్ళు కవితావస్తువు గుర్తించినట్లయితే భక్తిరసం బహుబాగా పారేది. వట్టి జాబితాలు వ్రాసి స్తున్నమూలాన లోకం కవితాకళ మఱచిపోయి, గాన కళలో మునుగుతున్నది. ఇహ సంగీతం సాహిత్యం రెండూ కలిపి రుబ్బి రుబ్బి ఇదిగో ఇదే కవిత్వం అని నమ్మకం పుట్టించారు. ఈ వెఱ్ఱినమ్మకాన్ని పోగొట్టడం కోసమే ఇంత పట్టుదల పట్టాను. కవితావస్తువుతో భక్తి రసాన్ని యెట్లాపిండాలో నా కిరణాల్లో చూడండి.

ఎంతో కాలమునుంచి తీయని కళా
హేలా ప్రవాహమ్ములై
ఇంతెత్తైన హిమాలయమ్ములను నేఁ
దే మాడ్కిగా లేపి. పైఁ
గాంతారమ్ముల కెక్కు చుండినవొ నీ
గాథల్ జగన్నాథ! ని
శ్చింతన్ నా చెవికెక్కి వేమిటొ;
నిరీక్షింతుఙ్ పరీక్షించరా.

(భగవన్మత భాష్యంలోది)

కవితావస్తువుతో ఇట్లా భక్తిరసం దిగాలి. అంతే గాని చాదస్త ధోరణితో చాకలి పద్దులూ, కోమటి

పద్దులూ దింపితే కవితావస్తువు కాదు. భక్తిరసం రాదు. అసహనంతో మొహం చిట్లించుకుంటే కనపడదు. నిజమైన అపేక్షతో నిరీక్షిస్తే యోచిస్తే కనపడుతుంది. వాడి చెవి వీడూ, వీడి చెవి వాడూ కొరుక్కుంటే యేడ్పుగొట్టుతనం తప్ప మరేం కనపడదు. సమాధానం ఇవ్వటానికి సత్తావుంటే పాడుబోకరింపులు బోకరించకుండా నా మాదిరి కలం కాగితంమీద పెట్టి మీ మొహాలు చూపెట్టండి. ఎంత అందంగావున్నాయో చూస్తారు. ఇహ మీ సాహిత్య ధోరణిగూడా చూపిస్తుంటేగాని, పస యేంటోవుందో తేలదు.

ఓ కమలామనోహర ! మహోజ్జ్వల
దివ్యధరా పురందరా !
నీ కమనీయ దేహ రమణీయత
లెన్నఁగ నా తరంబ ! న
న్నీ కలుషాగ్నినుంచి కరుణించి
తరించు వరమ్ము లీయవే
నీకు సహస్ర సంస్తుతులు నిత్యము
సేతు దయాపయోనిధీ.

అయితే కవితావస్తువు పద్యంతోనే బిగించి చూపించక్కరలేదు. గద్యంతో కూడా చూపించవచ్చు.

గద్యపద్యాత్మకమైన నా నాటకాల్లో ఈ రెండువిధాల కవితావస్తువు చూపించాను. చక్కని విచక్షణా చక్షువుతో చూడాలి. గుడ్డిగూబ గోలతో తవడరాదు. నా కలానికి కులంతో నిమిత్తంలేదు. బలంతో నిమిత్తం వుంది. పేరుబడ్డ బలంగల వస్తాదులందర్నీ కదిలించాను. ఇంకా మారుమూలలను నాకు తెలియని విచక్షణాబల సామ్రాట్టులుంటే, వాళ్ళదగ్గఱకి మీరుపోయి నా మీదకిలోలండి. సంతోషిస్తాను. తడాకా చూపిస్తాను.

ఇన్నివిధాలా ఇటూ జన్మ క్షౌరకళ్యాణమై పోవటానికి ఇంత చిత్రవిచిత్ర నాటక నాటకరంగంమీద ఎంతో రాగసుధారసాన్ని కురిపించి మురిపించి పంపిస్తున్న యీ తెరచాటు సూత్రధారుణ్ణి గుఱించి కవితావస్తువుతో భక్తిరసాన్ని దింపి పలుకుతున్న నా కిరణాల్ని చూడండి.

ఎన్నో రోజులనుంచి నీవు పడు
    పాట్లెన్నో విలోకించి యీ
మిన్నేరుల్ ప్రవహించు కారడవిలో
    మెల్లంగ దాటించు వా॥

డెన్నో దెబ్బల కింత చిక్కినను, నీ
వేమాత్ర మీనాఁడు నీ
సన్నాహంబులతోడ చిక్కవు గదా
స్వామీ! ప్రసన్నుండవై.

అడుగుల్ బొబ్బలు పొక్కనేమొ! పను
నం బైనావు నా గోల కి
ప్పుడు; నీ కేమి యొసంగి తృప్తిఁ బఱతున్?
ముందింక ఈ మొద్దు బా

రెడు చర్మం బొలిపించి జోడు కడు
కూర్మిన్ నీవు కుట్టించుకో
పడియుందున్ నిరతమ్ము నీచరణ
సేవాదీక్షతో రక్షకా.

(భగవన్మత భాష్యం లోనిది.)

కవితావస్తువులో భక్తిరసం ఇట్లా వొలుకుతుంది. ఇటువంటి రసం వొలుకుతున్నప్పుడే ఱాలు కరిగేది. మోళ్ళు చివిర్చేది. ఇహ పద్యాలబత్తుల సాహిత్యధోరణికూడా చూపిస్తా.

గోపకులైక దివ్య నవ కోమల
మన్మధ చక్రవర్తి! సం
తాప కృపీటయోని మునిదారుణ
కారణ మధ్యవర్తి! ని

క్షేపములైన నీదు భుజకీర్తులతో
దయచేసి నా మన
స్తాపము దీర్పవే ప్రళయ సాగర
భీకర నన్ను గావవే.

దీనికి దేవుడు దిగిరావడ మెట్లావున్నా మేడ మిద్దెలమీదనుంచి ముక్కూ మొహం తెలియని మొన గాళ్ళంతా దిగివచ్చి కాళ్ళు కడుగుతున్నారు. కనకాభి షేకాలు చేస్తున్నారు. లోకాలు దోస్తున్నారు. ఇంత అమాయకత్వంలో బడి నన్ను నవ్విస్తున్నారు.

సోపానం 15 (కథలో కవితావస్తువు)

ఇది సినిమా యుగం. తెల్లవారితే నిన్నటి సీనరీలన్నీ బూజుపడ్తై. కొత్తసీనరీలన్నీ మోజుపెడ్తై. ఇందువల్ల జగచ్ఛిల్పి రెప్పవాల్చటంలేదు. లెక్కలేని చిత్ర విచిత్ర కళాకాంతులతోనూ ప్రపంచాన్ని కులికిస్తున్నాడు.

ఇన్నిరకాల మార్పులతోనూ, కూర్పులతోనూ ఎన్నో కులుకుల్ని వొలికిస్తున్న ఇంత విశాల విశ్వాన్ని చూచేవాని చూపుకి ఊహాపోహాలు పుట్టి, ఉత్సాహ ప్రదేశాల్లో నానా కథల్ని అల్లుతై.

ఇవి పెద్దపందిళ్ళుగావున్న సంఘాలకి ప్రాకి కమ్మని పూలనీ, కాయల్నీ, చల్లని నీడల్నీ జాడల్నీ దింపుతై. ఇట్లా దిగిన సుకుమార సువర్ణ కుసుమ భావపరిమళాల కోసం, శుభమనోహర సుకుమార ప్రసన్న భావ ఫల రసాలకోసం పిల్లతెమ్మెరలూ గండుతుమ్మెదలూ షికార్లు కొడ్తై.

కొన్నిరకాల జీవితాలు కలిసి కథాకాపురాల్ని చేస్తై. ఈ కాపురాల్లో కలియక చెడినప్పుడు పతిత్ర

లోకానికి సౌఖ్యం ఉండదు. కనుక పాఠక గోళాన్ని గందరగోళంలో బడనీయకుండా కథ నడవాలి; కాసులు పడివాలి.

కథలు కేవలం నీతులకోసం ఐతైన జారి సుమతి శతకాల్లోనూ, వేమనశతకాల్లోనూ పడితే కథాశిల్పం చట్టుబండలౌతుంది. మనుస్మృతి పరాశరస్మృతులలో పడితే చాదస్తం సంపాదిస్తుంది.

అంచేత కథావాహినులు ఎత్తైన కొండలమీద నుంచి అడవుల్లోబడి, పీఠభూముల కెక్కి, నానారకాల పైరుల్ని పండిస్తూ పుణ్యతీర్థాలు కావాలి.

కాలచక్రాన్ని చూచుకోకుండా ధర్మచక్రాన్ని పట్టుకొంటే భీష్ముణ్ణి జయించలేరు.

శ్రీ యస్. దుర్గాప్రసాదరావుగారి కుమారుడైన

చి॥ నాగేశ్వరరావుని

చిన్ని శిష్యునిగా చేర్చుకొని

యిట్లా కవితావస్తువు వాడికి దిద్దపెట్టాను

కవితావస్తువు కావలసిన వారంతా

యీ చిన్నికూన దిద్దుకున్న వరవడి చూచి

దిద్దుకోవచ్చు.

దేవీ స్తవము

గీ॥ రతనముల కన్న కనకదుర్గమ్మతల్లి
నీదు పిల్లల గోలకే నిలువలేక
కొండ ఎక్కి కూర్చున్నచో క్షోణిపైన
యింక మమ్ము కాపాడు వారెవరు గలరె? 1

గీ॥ ప్రేమతో అంత కటికదరిద్రుని కిల
ప్రేయసిగ నున్నదానవు ప్రీతితోడ
ఇంత కటికదరిద్రుని కెందు కింక
కన్నతల్లివి కాకుంటె కనక దుర్గ॥ 2

గీ॥ అనయమింక నీవన్న గిట్టని సవతిని
నాథుని తలపై కెక్కించినావు గాని
నీ కయి కలవరించెడి నీ తనయుల
ముద్దు చేయకుంటివి మల్లెపువ్వుతల్లి॥ 3

గీ॥ నీవు మృగరాజు నెక్కి రాణించుచుండి
యింత పుత్రుని ఎలుక నెక్కించినావు
కన్న కొడుకునే యీ మాడ్కి కాంచుచున్న
యింక మమ్మెట్లు చూతువో యీశురాణి॥ 4

గీ॥ సకల భువనాలు ముద్దు పెట్టుకొనుచున్న
చిన్ని రతనాలు. మరి నచ్చకున్న యింక
కుట్టెపురుగులు మెడచుట్టు పెట్టుకొనిన
చెవిటివాడు నీ కెట్లు నచ్చెనో మృడాని॥ 5

గీ॥ అంత శైలరాజ కుమారివైన నీవు
సకల సౌందర్య పుప్పొడోలికలు వదలి
యింత బైరాగివెంటఁ బోయినవు డింక
ఎట్లు తృప్తి పడుతు నిన్ను కోట్ల తల్లి॥ 6

గీ॥ వట్టి నిరుపేదవానిని చెట్టుబట్టి
యింత తిండిపోతుల నెట్లు సంతసముగ
పెంచుకొనుచున్న దానవో పృథ్వీపైన
చిత్రముగ నుండె నీదయ చిట్టితల్లి॥ 7

గీ॥ ఎట్టి కష్టము పడనట్టి పొట్టవాని
వట్టి తిండిపోతునిఁ జేసినట్టి నీవు
ఇంత కష్టము పడువాని కంత తిండి
ఇవ్వకుండెద వేమి మహేశు రాణి॥ 8

గీ॥ పట్టినకొలంది తిని పెద్ద పొట్ట పెంచి
యింక తినలేనివానికి యింక కూరి
యిట్లు కూడు గుడ్డయు లేక చెట్లక్రింద
మాడువారిని చూడవా నేడు తల్లి॥ 9

గీ॥ గంగ మ్రింగిన గాని మోక్షంబు లేదు
గంగ నీకు సవతి నీవు గంగ మ్రింగి
యింక మా కెట్లు పోతువో యింత గంగ
మేరు వెక్కిన చిన్ని బంగారు తల్లి॥ 10

గీ॥ ఎంతదయతోడ చనుదెంచి యీ జగాన
ఎన్ని చేలు పండించె నీ కన్నసవతి
సవతి గర్వమ్ము కుదిరించు సాక్షికైన
నన్ను కాపాడుకొనలేవ కన్నతల్లి॥ 11

గీ॥ ఎంతచక్కని చుక్కయై యింత సవతి
వెక్కిరించి నీపతినెత్తి కెక్కినదియొ
చూచుకొనలేని నీవు నే దాచు తప్పు
ఎట్లు కనిపెట్టెదవె అగచాట్ల తల్లి॥ 12

గీ॥ నీ సవతి నీవు కలవాని నెలవునుంచె
వచ్చినను నీ సవతిని నీ ప్రాణధనుడె
తల పయినఁ బెట్టుకొని నిన్ను తలచ నపుడు
నే నెటుల గొల్వగల్గుదు నిన్ను జనని॥ 13

గీ॥ నీ సవతి పంటలన్ని పండించబట్టి
అన్నసత్రాలు పెట్టి మే మున్న చోట్ల
అన్నపూర్ణమ్మ వని కొనియాడబడితి
లేక యీ పేరెటుల వచ్చు నీకు తల్లి॥ 14

గీ॥ బుఱ్ఱగల కుమారుని దానవుల పయినను
బొఱ్ఱగల కొడుకుని కుసుముల పయినను
యుద్ధమున కంపి సప్పుడు యుర్వి నన్ను
నేటిపయికి పంపెదవు కవ్వించి తల్లి॥ 15

గీ॥ ధరణి చల్లని తండ్రి సదనమునందు
పుట్టి పెఱిగిన దానవు ముద్దు లిచ్చి
కారుచిచ్చులు చిమ్ము ముక్కంటియింట
కాల మెట్లు గడుపుచుంటి కన్నతల్లి॥ 16

గీ॥ మీ రహస్యా లెవ్వరు వినలే రటంచు
పొంగుచుండిరి కాబోలు పుడమిపైన
అంత లోకోపకారు లైనట్టి వారు
నెత్తి కెక్కి వినిరి గాదె నేడు జనని॥ 17

గీ॥ చాల ఎక్కువైనట్టి మీ గోలతోడ
ఘోరమైనట్టి మీ యింటి గోలతోడ
వేగలేక కాబోలు మా పితరుడట్లు
సాహసించి విషము మ్రింగె శైలతనయ॥ 18

గీ॥ రవ్వవలె నున్న నీ కాపురమ్ము నిట్టు
గంగపాలు సేయుట కింతగంగ నకట
నీ మగని తలపై కెక్కనిచ్చినావు
యింక నిన్నెట్లు రానిత్తు రిపుడు తల్లి॥ 19

గీ॥ చదువు చట్టుబండలు లేని చవట నిట్లు
వట్టి తిండిపోతుని జేసి పశుల నెల్ల
విఘ్నములు చేయు విద్య నేర్పితివి కావె
యింక, మా కేమి నేర్పుదు విల భవాని॥ 20

గీ॥ పంట దేశాల కిచ్చి సర్వంసహా పయి
గడ్డి మేసెడి పశువును గౌరవించు
తండ్రికంటెను, నిన్నెట్లు ప్రార్థనము సేతు
మృగములను బలిపించెడి నగల తల్లి॥ 21

దీన్ని దేనికిచ్చానంటే తెలివి తేటల్లో దాక్కొన్న

అహంకారానికి

అహంకారపూజ

(పెద్దచేతులకు దిద్దపెట్టిన కవితావస్తువు)

ఓరి లంబోదరుని తండ్రీ! ఓరి మొండి
గ్రుడ్లుతిమి పండ్లు కొరికి రక్కుకొన కోరి!
యెందు కిట్లుంటినో పరీక్షించుకోర!
పరువు నీ కెంత యున్నదో బయటపడుర!

ఒంటరివంటు నెంతొ చెమటోడ్చిన
కర్గని బండవంటు అ
న్నింటికిఁ దోడుగా గోడవి నిప్పులు
క్రక్కెడి యుక్కుబోతు ము
క్కంటివి యంటు! యిట్లలవిగాని
నినుఁ గని లెక్క సేయ కే
తుంటరి నైతిరా! ప్రళయ తోయధిలోఁ
బడఁద్రోతురా హరా!

వాతకులు వెట్టి నిన్ను బడద్రోసిన
తోయధినుంచి లేవు ని
శ్శోకము నాలకించెడి యశోనిధి
యెవ్వడు నేను వక్క? ని
వ్యాకుల మింక కర్మ పరిపాకము
గానిదె తీరుటెట్లు? ర
త్నాకరుడైన దానికి భయాతురుడై
పడియుందురా శివా!

ఎట్టివో లోతుపాపాలు పుటెవ్వరు
తెల్పని ఘోర వారిధో
గట్టిగ నిర్వారణ మొడకు గట్టి
నినుణ బడద్రోసినణ జగా
జెట్టిగ నొడ్డు పట్టితివి చెట్టులు
గుట్టలు పట్టి; గుట్టుగా
పొట్టకు బొచ్చె పుచ్చుకొని ముక్కుడ
వేమిర తిక్క శంకరా!

అలమందాకిని మూపు కాళ్ళు ముడి పై
మొత్తుకొన్నన్ మహా
బలవంతంబుగ నెత్తి కెత్తుకొని
యోపర్జంబులో బోతివో

జలగల్ చేపలు యింద్రకాయలు కదా
జన్మించె స్థానికిన్
తెలిసెన్ నీ బల వీర్య సంపదలు
ధాత్రిన్ రామలింగేశ్వరా!

తాలాంత్రాగ్రిగ జూతువేమి? జడ
లట్టల్ గట్టి యూడల్ బలెన్
వ్రేలాడించెడి నీ మొగంబునకు
దేవీమాధురీ ప్రేమ గీ
తాలాప మ్మవగాహన మ్మగునటే
ఆ నెత్తిపై పిచ్చుకల్
సిల్లో చేగిన పిచ్చి కెట్లు నగెనో
లెక్కింపవా ధూర్జటీ!

పనిపాట్లెన్నడు లేని ఆ బసవుం
డేవాడన్ దటస్థించెనో
వినువీధిన్ బగిలించు రంకెలు వృథా
వేయించి యీ బక్కచి
క్కిన వానిన్ బెదరించి అక్కతన
కోర్కెల్ దీర కా వల్లకా
టిని బాలించుట కేగినావు గదరా
తీపిన్ త్రిశూలాయుధా!

డొక్కశుద్ధి లేక రొక్క మేమియు రాక
వల్లకాటి బతుకు తెల్లవార్చి
గోల లేపుకొనుచు కొఱవి దయ్యాలతో
మిడిసి పడుదు వేమి గడుసువాడ!

అలకతో కంటికి నలకలై కలకబెట్టి
జోడుపెళ్లాలు కన్నీళ్లు తోడునాఁడు
ఇంకొకరి మొగ మేన్ను నీ వెళ్లు విందు
పట్టబోకురా! వాఁ ద్రొక్కఁబడి మహేశ!

కాళ్లు గడచిన ముద్దుకి కాడెకట్టి
మూఁడు మొన లున్న ములుకోల మూఁపు కెత్తి
దున్నుకొని చల్లుకొని నాటుకొన్న దారవు
బిచ్చమెత్తుచున్నావేమి? వెఱ్ఱివాడ!

భువనము లన్ని కన్నములు పొడ్చి
కుదిల్చి మఱొక్క టెక్కుఁ డు
న్నవి సవరించు చిట్టెలుక నాఁటి
లగాయతు నేఁటిదాక అ
త్యవసరమైన నీ కుడుములయ్యెను
వ్రేఁకాసి జగాన నీదు గా
రవమును నిల్పెరా! పురహరా! యొటు
వంటి కుమారుఁ డుండెరా!

నీవే రాజసించుచు వాగెదవు గాని
మహాగ్ని ఛత్రాజాలై
లాస్యైన సి తెల పన్న రాజు వయి
నిర్లక్ష్యంబుగా నుండెవి
నేమా కోటలు కోసి మహాకవ సమాప్తి
లాగ యత్నించు చు
న్నావేమో ఒక గుడ్డి గవ్వయిన
గాంచక బుట్టదో జంగమా!

ఒక ప్రక్కన నవతుల్ గుతించి తగవ్వుల్
హారత్తి నోరెత్త నీ
యక వేధింప, మఱొక్క వైపు మొహలో
హారాలు నేరాలు ల
క్షువ పైగా, గొని తేగ, నింకొక దరిక
కంఠీరవం బెద్దు మీ
దకి దూకంగ, విషము మ్రింగితివి
కాదా! యెద్వాలేకీశ్వరా!

తొలకరి చేలలో మెఱుపుమువ్వలెం
చిందులు ద్రాక్షపాకము
పిల్ల సేత పుట్టిపెట్టుకొని లావయి,
పుష్టియు సౌఖ్యసంపత్తి కి
చిక్కుల పారసాని ముండ్ల పొదలోబడి
ఘోరవిషమ్ము గ్రక్కు క్రూ
చూలు సాహ్యశక్తిగా మొసలిసజుట్టితి
వేమిటి కాటికాపరి!

ప్రేమలుపట్టి గోలపడి పోయెనే
ప్రాళ్ళను ముంచి, కాసులన్
గోలిపు కట్టి కాపురము గుంపుగను
వేసి, విశాలవిశ్వ మి
భ్యాసి పాసమున ప్రమపనగ నెత్సుడే
దానిని సిగ్గులేక నే
మో! తలమారాని పెట్టుకొని మోసెద
నెందుకు జెల్లదేవరా!

కనకకాంత దుస్తులు ధరాంబులు
హారంబులు గంగిబెట్టవా
నికె నగిపోయినట్లు నిశ్చింతగ
చూపుచు పుష్పకోసన్నిభా
న్నైన బలమునందిన చక్రవర్తి కిర్యాది
కించుచు లేచిపోయె, నీ
కెక తలవంపుదెచ్చెగద ! యేమిటి
నీగతి ? బాలలోచనా !

నీ వేమో లయకాలసముద్రమువవు నీ
స్నేహామృతానందపు వా
హే పీణామృతమాధురగగన
నేకోరాంకినికే బట్టి మో
హావేశమ్మున పొంగిపోయెనీ యుగం
డోరా సముద్రమంపు, నీ
లావే పండ్లికిలించి శోకముడిచెకా
లాభంబు లేదో ప్రభూ !

పొలిడిక్కైటిక్ యుల్కతో గనిసి
దిక్కులల్ బ్రద్దలై భయోర సా
గర ఘోషణ బహుళమ్ముగా నిరి
లోకాలన్ని కంపించు మూ
దరి గ్రక్కించి విషమ్మునన్ గ
ళ్ల క్తిన్ కాల్చ్యపట్టించవి, గి
రిసి చుక్కానిది భోషిలింగముగ
జేసెగాదె మహేశ్వరా!

కూర్చుని లేవలేని ధనికుండు
సఖుండని కొండయెక్కి యా
ర్చి కుటుంబినీమణిని దారుణ
మైన క్షుధాగ్ని యేమి చ
ల్లార్చు కొనంగలేక, తుద కందటి
కొంపలు మాయజేసి యి
ట్లార్చెడి చిచ్చుదయ్యపు ముఠాదొరవై
తివిరా మహేశ్వరా!

భోగకాసు లేమి ముట్ట నని బూడిద
స్పర్శముగా సమస్త వాం
ఛా గృహారాజ దేహాధిప సౌఖ్యము
లేగనిమాడ్కి రుద్ధి, నై
రాగిగఁ గేరి యెంత గిరిరాజ
సుమారిని లేవగొట్టి యీ
రాగుడుమూతనాటకము దాచ
జలంచి తపించితో మృడా !

సిరిజతాద్రి నెల్ల కమనీయ
సుఖాలకు ఖర్చుపెట్టి, నా
నా రథసమ్మోగాగల వినాయకు
లండజె లేవదీసి, యీ
కోరలులేని దేశమును గొట్టు
కొనుం డని వల్లకాటిసం
సారము నిర్వ్యాపారముగ, సాకెతివా
లయకాలపాలకా !

ఇదిరా? నీ రసికత్వసార ! నస
రా జెవ్వంపు నీ కళ్ళపో
విటి నీగుమ్మముఁ ద్రాక్షడింక, మృదు
వాణీగానమాధుర్య ది
వ్యదశానంతదిగంతసౌఖ్యబహు
బ్రహ్మానందసౌందర్య పు
ష్టిది ముద్దాడెడి చక్కనయ్యని
కిలాడీ యెట్లు హింసించితో !

ఊయెల లూగుచుఁ తోడిమలూపని :
కమ్మని పూలతోటలో
హాయిగ ప్రేమసౌరభ రహస్యము
లన్నియు విప్పుచున్న నా
కోయిలజంట నిఁ గని, రగుల్కొని
సుంచీన కంటిమంటచే
మాయముచేసిపోతివిర; మారణ
కారణ రాజశేఖరా !

ఈ హిమశైలపుత్రి, భువనైక
మనోజ్ఞ సువర్ణగాత్రియై
స్నేహలతాప్రఫుల్లసుమజీవ
పరిమళరాగమాధురీ
మోహము లేపి నీ సిరిని బూడిద
జేసియు, చిప్పయిచ్చి సం
దేహము బాపి పంపెనటె? దేవిడి
లేవిడి కాగ శంకరా !

తొలకరి కన్నెకై మెఱుపుదుస్తులతో
జనుదెంచి గొప్పలన్
పలికెడి మాన్యయంపరసభాస్థలి
పెల్లెడిభంగి యుత్కృ భూ
తల మికి క్రుంగగా ప్రళయతాండవ
మెందుకుఁ జేయుచుంటివి ! వె
న్నెల రతనాల కోయదొర ! నిన్నెవ
రైన పరాభవించిరా !

విఱిగి పడుచున్న కెఱటాలచఱపులు తీసి
జడలు విఱబోసికొని కాళిజవకోలంది
సంగమున నెంత నటరాజభంగిమంబు
దివ్యముగ జూపినావురా తెల్లని దొర !

మఱుగులుకట్టి దేవతల నోరులు
ఊరెడి కల్లుకుండ సం
బరముగ లేపి దాని రుచిపట్టి
మఱెప్పుడు నిన్నుదక్క నె
వ్వరి శిరసావహించనని వంగి
సలాములుగొట్టి భక్తి త
త్వరతను నెత్తికెత్తి తఱితక్కలు
నాడవె లోకపాలకా !

సుందరీ ముద్రాక్షరశాల, బెజవాడ.

పేజి	పంక్తి	పొరబాట్లు	తిరుగుబాట్లు
9	17	నేనిల	నేను
,,	18	నల్గురివేపువాడనిక్ పకీరును	వాడవాడలక్
31	9	బడెనో	నదియొ
35	2	కనిపిస్తుంది	కనిపిస్తున్నది
95	9	లెవ్వరు	లెవరు

[ఇంకా పొరబాట్లు చదువరులు దయతో అందిస్తే యీసారి ముద్రణలో వేయగలము.]

Await:-

KAVITA SAMSTANAMU

Part II

KAVITA SAMSTANAMU

SECOND EDITION 1944 PRICE 2